

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Odraz vývoje společnosti v partnerských vztazích -
názory na život „singles“**

bakalářská práce

Autor práce: Michaela Příbylová
Studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika-vychovatelství
Vedoucí práce: PhDr. Vlastimila Urbanová

Datum odevzdání práce: 3. 5. 2012

Abstrakt

Bakalářská práce Odras vývoje společnosti v partnerských vztazích - názory na život „singles“ se věnuje problematice partnerských vztahů a fenoménu singles.

V teoretické části jsem se soustředila na vývoj společnosti s ohledem na partnerské vztahy. Blíže jsem se zabývala historickým vývojem rodiny až po její současný stav. Také jsem se snažila zachytit odlišnosti ve vnímání rodinných hodnot mezi vybranými státy severní a jižní Evropy. Soustředila jsem se na klíčové demografické údaje související s rodinou, kde jsem se snažila zachytit vývoj porodnosti, sňatečnosti a rozvodovosti v České republice. V poslední kapitole se zabývám problematikou singles, kde uvádím typologie singles a možné důvody pro vznik singles.

Na základě poznatků získaných z výzkumné sondy, jejímž úkolem bylo zjistit pomocí kvalitativní strategie s využitím metod polostrukturovaných rozhovorů postoje studentů vysokých škol k manželství, k nesezdanému soužití a k životu singles, byly vyvozeny následující výsledky. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že studenti vysoké školy považují manželský svazek za důležitý. Napříč tomu by manželství volili až v pozdějším věku, kdy by již měli ukončené vzdělání, vybudované rodinné zázemí a dosáhli by dostatečného finančního zabezpečení. Kohabitanice pro studenty vysokých škol znamená jistou možnost kdykoli ukončit nevyhovující vztah, bez právní odpovědnosti. Jsou tedy oproštěni od případného společenského statusu rozvedený/rozvedená. Singles bere odpovědnost jen za svá rozhodnutí, uspokojuje jen své potřeby: rozvíjí svou osobnost, má dostatek času na své zájmy, na budování kariéry. Může udržovat paralelně více nezávazných vztahů. Avšak tento styl života je výhodný jen do 30 roku života. Studenti uváděli tento rok jako zlomový. Singles, kterému je 30 let, hrozí, že zůstane sám. Většina jeho přátel a známých může být v tomto věku zadaná a mít rodinu, což u toho konkrétního člověka může vyvolat negativní pocity, někdy i depresivní stavy.

Bakalářské práce by mohla být využita jako informační nebo odborný materiál pro studenty zabývající se problematikou manželství, nesezdaného soužití či života singles.

Abstract

The Bachelor thesis called The reflection of the development of the society in partnerships - opinions on life „singles“ devotes the issues of partnerships and the phenomenon singles.

In the theoretical part, I focused on the development of society with regard on the partnerships. Closer I dealt with a historical development of the family to its present state. I also tried to capture the differences in perception of family values among selected countries of north and south Europe. I concentrated on the key demographic data relating to the family, where I tried to capture the evolution of birth, marriage and divorce rate in the Czech Republic. In the last chapter, I occupy with the issues of singles, where I state the typology of singles and possible reasons for the emergence of singles.

Based on knowledge gained from research probe, whose task was to use qualitative methods strategy using semi-structured interviews of university students attitudes to marriage, unmarried cohabitation, and the life of singles were drawn following results. The research showed that college students consider marriage as important. Otherwise they would choose marriage at a later age when they have completed education a built family background and sufficient to achieve financial security. Cohabitation means for university students a certain possibility to end an inconvenient relationship at any time without legal responsibility. They are therefore free from any social status of divorced / separated. Singles only take responsibility for their decisions, just to satisfy your needs: developing their personality, to have enough time for their interests, to build a career.

They can maintain multiple parallel non-binding relationships. However, this lifestyle is beneficial only up to 30 years of age. Students reported this age as a turning point. Singles, who are 30 years old, fear the risk to be left alone. Most of their friends and acquaintances can be in a relationship at this age and have a family, which may cause negative feelings on the particular person, sometimes even depressive states.

The Bachelor thesis could be used as an informational or technical material for students dealing with issues of marriage, cohabitation or the life of singles.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. 5. 2012

.....

Michaela Příbylová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí práce PhDr. Vlastimile Urbanové za cenné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat všem komunikačním partnerům/partnerkám za jejich laskavost a čas, který mi věnovali.

Obsah

Úvod	5
1. Současný stav	6
1.1 Vývoj společnosti s ohledem na partnerské vztahy	6
1.1.1 Vývoj společnosti s ohledem na partnerské vztahy před r. 1989	7
1.1.2 Vývoj společnosti s ohledem na partnerské vztahy po r. 1989	8
1.2 Rodina	10
1.2.1 Typy rodin	10
1.2.2 Historický vývoj rodiny	11
1.2.3 Moderní rodina	13
1.3 Proměny evropské rodiny, odlišnosti severu a jihu Evropy	15
1.3.1 Rodina v Itálii	16
1.3.2 Rodina ve Švédsku	17
1.4 Klíčové demografické údaje související s rodinou	19
1.4.1 Demografie porodnosti v ČR	20
1.4.2 Demografie sňatečnosti v ČR	22
1.4.3 Demografie rozvodovosti v ČR	23
1.5 Pojem singles	24
1.5.1 Fenomén singles	25
1.5.2 Typologie singles	27
1.5.2 Důvody pro vznik singles	29
2. Cíl práce a výzkumné otázky	31
2.1 Cíl práce	31
2.2 Výzkumné otázky:	31
3. Metodika	32
4. Výsledky	33
5. Diskuze	57
6. Závěr	65
7. Seznam použitých zdrojů	67

8.	Klíčová slova	73
9.	Přílohy	74

Úvod

Fenomén singles se objevuje v naší společnosti již několik let. V poslední době je mediální prostor stále více zaplňován informacemi o tzv. singles, o tomto jevu se dozvídáme nejen z televize, rádií, ale začínáme ho pozorovat i ve svém okolí mezi svými vrstevníky, přáteli.

Česká společnost prošla v 90. letech zásadní změnou demografického chování, změnil se tradiční model rodin. V rodinách dochází ke stálému snižování počtu dětí. V celé populaci je vysoká rozvodovost, zvyšuje se počet dětí narozených svobodným matkám. Současná rodina je charakterizována jako nukleární, v tradičních evropských společnostech byla na pozici rodiny rodina vícegenerační, tradiční velké rodiny byly typické svojí pospolitostí.

Z hlediska proměn evropské rodiny lze pozorovat jistou diferencovanost mezi skandinávskými zeměmi a jižními státy. Pro skandinávské země je typická vysoká rozvodovost, odkládání založení rodiny do vysokého věku a vysoký počet párů žijící v nesezdaném soužití. Naproti tomu jižní státy jsou typické svým velkým důrazem na rodinu a mezigenerační vztahy. Rozvodovost je na velmi nízké úrovni.

V současné době se pohlíží na manželství jako na nestálý svazek, který v mnoha případech končí rozvodem. Z tohoto důvodu se mladí lidé bojí vstoupit do manželského svazku a raději volí formu nesezdaného soužití nebo žijí sami. Po roce 1989 se z důvodu transformace společnosti začal navyšovat počet svobodných lidí ve věku 20 až 30 let.

1. Současný stav

1.1 Vývoj společnosti s ohledem na partnerské vztahy

V období socialismu získala česká rodina klíčové postavení, protože celý systém nebyl založen na výkonu a snaze jedince, ale jeho základy byly postaveny na sociálním kapitálu, sociálních sítích a vlivných spojeních, tzv. výhodných známostí. Sňatek a založení rodiny byly jediné autentické záležitosti, které mladí lidé měli možnost podniknout. Když se komunistický režim rozpadl, získala mladá generace zcela novou životní zkušenost. Místo daných a nucených hodnot typických pro socialistické období toužili po individualismu a možnosti seberealizace. Tradiční rodina poskytovala lidem jistotu a zázemí, které potřebovali, když žili v těžkých a stresujících podmínkách. Současná mladá generace se však cítí bezpečnější díky rozvoji sociálního státu, který převzal zodpovědnost za přežití i za základní životní standard. Mladí lidé tudíž nemusí dbát zvýšené pozornosti na vytváření primárních vazeb a stálých vztahů. Mohou si naopak dovolit klást větší důraz na nezávislost, seberealizaci a sebevyjádření. Vyhovuje jim proto nesezdané soužití, jež s sebou nese méně závazků než manželství (Hamplová, 2003).

Přechod od společnosti tradiční ke společnosti moderního typu je primárně určován procesem individualizace. Změna od kolektivního chápání rodinných hodnot v tradiční společnosti k hodnotám individualismu v moderní společnosti měla za následek zdůraznění individuálních priorit a kladla zvýšené požadavky na emocionální stránku, intimitu a soukromí. Tyto atributy se staly hlavními aspekty rodinných vztahů. Individualizaci zde chápeme jako proces moderní společnosti založený na myšlence, že úspěch a postavení člověka závisí na individuálním úsilí, snažení, schopnostech, ale ne na parametrech vrozených, předem daných. Přesto lidé touží po určité stabilitě a pocitu bezpečí. Svoboda individua se stala ve společnosti hodnotou převyšující všechny ostatní. Individualizace byla od počátku spjatá se světem práce. Jedinci si postupně osvojovali kulturní model individuální volby, a aktivně vytvářeli svůj osud na základě jejich preferencí. Nový kulturní model zasahoval do rodiny například tím, že snaha po seberealizaci a osobním rozvoji vedla k demokratizaci rodinných vztahů. Docházelo k větší rovnoprávnosti ve směru plnění

více rodinných rolí. Ženy plnily roli matky a zároveň roli pracující ženy (Hamplová, et al., 2006).

Z hlediska vývojové psychologie Vágnerová (2007) uvádí, že partnerství má pro období mladé dospělosti ještě větší význam než přátelství, protože by se mělo stát základem nové rodiny. Je nejdůležitější variantou intimního vztahu, v němž se člověk dokáže vzdát části své samostatné identity. Partnerství znamená párovou identitu. Za takových okolností je víc než individuální identita a víc než pouhá koexistence dvou lidí. Takový vztah má jinou kvalitu, než měly předchozí milostné experimenty, a proto se může stát perspektivním základem dalšího párového i osobnostního rozvoje. I v době mladé dospělosti, zejména na jejím počátku, mohou vznikat vztahy, ve kterých intimita předchází završení rozvoje vlastní identity, a někdy k němu mohou dokonce i pozitivně přispět. V takových případech je důležité, jakou osobností je partner a jakou oporu může nezralému jedinci poskytnout.

1.1.1 Vývoj společnosti s ohledem na partnerské vztahy před r. 1989

Česká republika se po druhé světové válce vyvíjela jiným směrem než ostatní evropské demokratické země. Pro náš stát a další socialistické země byl charakteristický vstup do manželství v nízkém věku partnerů (Chaloupková et Šalamounová, 2004).

V 80. letech se roční počet sňatků pohyboval v rozmezí 80 - 90 000. Průměrný věk manželů byl u mužů 24 let a u žen 21 let (Matoušek, 2003).

Mladé manželky zanedlouho po svatbě počaly potomka, mnoho sňatků bylo zapříčiněno těhotenstvím partnerky. Nerozvážný vstup do manželství v nízkém věku, často vynucený neplánovaným těhotenstvím, v některých případech vedl k rozvodu. Je zajímavé, že v tehdejší době měla rozvedená žena větší sociální status než žena, která se nikdy nevdala. Soužití partnerů bez manželského vztahu společnost přijala spíše u lidí, kteří se rozvedli a našli si nového partnera. Hlavním důvodem, proč tak často nedocházelo k opakovaným sňatkům, byla ekonomická stránka věci. S dalším sňatkem jedinec neměl žádné další výhody, naopak o některé mohl přijít, příkladem může být ztráta vdovského důchodu. Politická podpora státu byla zaměřena především na mladé manželské páry. Stát je podporoval výhodnými novomanželskými půjčkami, snazší

možností získat byt, zvýšenými přídávky a dalšími podpůrnými prostředky (Chaloupková et Šalamounová, 2004).

Populační politikou se ve své publikaci blíže zabývá Kocourková et Rabušic (2006), kteří uvádějí, že podpůrný politický systém zvýhodňoval rodiny hned ze dvou důvodů. V prvním případě se snažil nahradit demografickou ztrátu populace zapříčiněnou druhou světovou válkou. Dalším důvodem byla socialistická idea, jež se ubírala jinou cestou než kapitalismus, tedy populačním růstem. Politika orientovaná tímto způsobem kladla důraz na vytváření podmínek rodinám tak, aby mohly dosáhnout chtěného množství dětí, aniž by se jejich životní standard výrazně zhoršil ve srovnání s bezdětnými rodinami. Stát podporoval rodiny finančně pomocí univerzálních dávek, snažil se o zajištění sociální jistoty pro rodiny s dětmi. Kromě zvyšování plodnosti byla kladena pozornost na zaměstnanost žen. Z tohoto důvodu docházelo k podpoře modelu rodiny s oběma pracujícími rodiči. Rodinná politika byla založena na zrovnoprávnění žen, a to sociálním i ekonomickým. Domácí péče o děti byla nahrazována institucionální péčí. Systém státní podpory rodin byl na počátku 90. let kritizován hned z několika hledisek. Stát přímo zasahoval do soukromí rodiny a tím činil rodinu na státu závislou. Dále byly zvýhodňovány rodiny s více potomky, v neposlední řadě tento systém motivoval k časnému a nerozváženému zakládání rodin.

1.1.2 Vývoj společnosti s ohledem na partnerské vztahy po r. 1989

Česká společnost prožívala v 90. letech zásadní změnu, a tradiční model rodinného startu, tedy sňatek, založení společné domácnosti a narození prvního dítěte, proto ztratil univerzální platnost. Svým demografickým vývojem se Česká republika přiblížila zemím západní Evropy, kde dochází ke snižování plodnosti i sňatečnosti od konce 60. let (Hamplová, 2003).

Toto období je charakterizováno proměnou rodinného chování v naší společnosti. Typickým ukazatelem je pokles sňatečnosti a porodnosti. Příčinou poklesu je změna hodnotové orientace obyvatelstva. Po pádu komunistického režimu je zdůrazňována individualita a autonomie každého jedince (Chaloupková et Šalamounová, 2004).

V roce 1995 klesl počet sňatků na 54 000 ročně. Průměrný věk partnerů při vstupu do manželství vzrostl u mužů na 26 let a u žen na 24 let. Současný trend ukazuje, že mladý člověk se soustředí na dokončení studia a rozvoj pracovní kariéry, což vede k odkládání sňatků i narození potomků (Matoušek, 2003).

Trend oddalování manželského svazku stále pokračuje a zvyšuje se i věk novomanželů. V roce 2002 se v průměru muž poprvé ženil ve 29 letech a žena se poprvé vdávala ve svých 25 letech. Mladí lidé jsou tolerantnější k alternativním formám rodinného soužití, kdy rodiče vychovávají dítě, aniž by byli sezdáni. Mění se i principy rodinné politiky. Stát toleroval svobodné rozhodování jedinců související se zakládáním rodin a počtem dětí. Docházelo k tendencím, které posilovaly soběstačnost a nezávislosti rodin na státu. Vláda se snažila zvyšovat odpovědnost jedinců a rodin za životní podmínky členů rodiny, pomáhala pouze těm, kteří si nedokázali zajistit minimální životní úroveň. Finanční podpora rodin ze strany státu byla značně snížena. Česká republika usilovala o to, aby byla rodinná politika chápána jako součást sociální politiky. Sociální politika měla za cíl snížit závislost rodin na sociálních dávkách, tím docházelo k úlevám sociálních výdajů státu. K výrazným změnám došlo i v oblasti bytové politiky. Státní dotace na podporu bydlení již nebyly možné. Odpovědnost za bydlení byla výhradně v rukou občana. Stát přestal podporovat nové výstavby, což vedlo ke zvýšení pořizovacích cen bydlení. Novomanželské půjčky se státní podporou, které byly vypláceny manželům do 30 let, se v 90. letech rovněž rušily. Tyto půjčky manželé využívali při pořizování interiérů či nových bytů. Sociální reforma si kladla za cíl změnit náhled na rodinnou politiku. Nezaměřovala se na zvyšování populačního růstu, ale na politické kroky zohledňující nezastupitelnou rodinnou funkci (Chaloupková et Šalamounová, 2004).

Cílem sociální reformy byla změna náhledu na rodinnou politiku. Prioritní byla nezastupitelnost rodinných funkcí, nikoli navyšování populačního růstu, o který usilovala předchozí legislativa (Kocourková et Rabušnic, 2006).

1.2 Rodina

Společnost se skládá z jednotlivých rodin, tudíž můžeme říci, že výchova v rodinách je odrazem společnosti. Každá rodina učí o tom, jak se chovat k okolnímu světu, jaký vztah si k němu vytvořit, jak se stavět proti křivdě a nepříjemným nástrahám světa (Satirová, 2006).

Rodina je považována za nejstarší společenskou instituci. Zajišťuje socializační, ekonomické, sexuálně-regulační a reprodukční funkce. Zaslouhuje se o vytváření emocionálního klimatu, interpersonálních vztahů, hodnot a postojů jedince, pokládá základy etiky a životního stylu. Rodinu řadíme do primární sociální skupiny, ve které jsou její členové spojeni silnými citovými vazbami. Obecně lze říci, že rodina se skládá ze skupiny lidí žijících v jedné domácnosti. Členové musí být spojeni pokrevním příbuzenstvím nebo právním svazkem. Právním svazkem rozumíme sňatek a adopci. V ideálním případě by manželství a rodinný život měly plnit funkce, které regulují sexuální chování lidí, zabezpečují reprodukci společnosti, podílejí se na socializaci členů rodiny, poskytují ochranu a citovou podporu, prostředky zabezpečující socializaci svých členů do společnosti a ekonomickou oporu (Draganová, 2006).

Sociologický slovník definuje rodinu jako formu dlouhodobého, společného soužití osob spojeného příbuzenstvím a zahrnujícího přinejmenším rodiče a děti. Další rysy jsou podmíněné sociokulturně. Patří k nim společné bydlení, stejná příbuzenská linie, společná produkce, konzumování statků atd. Hlavní funkce rodiny jsou reprodukce a výchova potomstva (Jandourek, 2007).

1.2.1 Typy rodin

Pro naši kulturu je zvykem používat pojem rodina i ve smyslu neohraničeného příbuzenstva manželky nebo manžela, matky nebo otce. V odborné terminologii se však pojmem rodina myslí na následující útvary (Mišíková, 2003).

Sociologové rozlišují typy rodin především podle následujících kritérií dle formy uspořádání rodiny, vzoru autority v rodině a na základě odvození původu (Draganová, 2006).

Podle formy uspořádání rodiny se rozlišuje nukleární rodina a rozšířená rodina. Nukleární rodina (základní, jaderná) je tvořena rodiči a jejich vlastními

či adoptovanými dětmi, kteří žijí ve společné domácnosti. V rozšířené rodině (velké) tvoří základ rodinných vztahů spolu s rodiči i blízcí příbuzní, prarodiče, tety, strýcové, apod. Blízcí příbuzní sdílí společné bydlení. V rozšířené rodině jsou dominantnější vztahy příbuzenské než vztahy manželské (Mišíková, 2003; Draganová, 2006; Kraus, 2008).

V tradičních společnostech se setkáváme spíše s rozšířenou rodinou. Historický vývoj rodiny směřoval k rodině flexibilnější a menší, proto se v moderních společnostech prosadila rodina nukleárního typu jako typická forma rodinného soužití. Dnes se vyskytují rozšířené rodiny převážně z ekonomických důvodů, ve společné domácnosti rodičů žijí i jejich dospělé děti s partnery, často i se svými dětmi. V takovém případě mluvíme o třígeneračních rodinách. Anebo s nimi žijí jejich rozvedené děti s potomky, hledající pomoc při výchově dětí (Mišíková, 2003).

Podle vzoru autority dělí odborníci v oblasti sociologie rodinu na patriarchální, matriarchální a egalitární (Draganová, 2006).

Každá rodina je typická rozdělováním moci a pozic mezi svoje členy. V patriarchální rodině je moc na straně otce, zde vládne mužská ruka. Matriarchální rodina je naopak pod vedením matky. V egalitární rodině je rozdělena moc rovným dílem mezi ženou a mužem (Draganová 2006; Mišíková 2003).

V lidské společnosti můžeme definovat tři základní typy rodiny, jestliže je budeme posuzovat podle příbuzenských vztahů, tedy dle principů odvozování původu potomstva a dědičných práv (Mišíková, 2003).

Vychází-li určování původu dětí pouze z rodiny otce, mluvíme o patrilineárním typu rodiny. Je-li princip odvozování potomstva výlučně v rodové linii matky, jedná se o matrilineární rodinu. Bilaterální původ může být odvozený tak, jako je tomu v moderní společnosti, děti jsou spjaté s matčíným i otcovým příbuzenstvem (Draganová, 2006; Mišíková, 2003).

1.2.2 Historický vývoj rodiny

Česká rodina, stejně jako rodina v zemích západní Evropy, se v posledním desetiletí zásadním způsobem vzdaluje od modelu rodiny, jenž platil v Evropě po tisíciletí. Evropská civilizace na popud křesťanství uznávala monogamii a zákaz

sexuálního styku mimo manželství. Změnou prošla i role muže a ženy, která se již vzájemně tolik nediferencuje. Pro společnost a její hospodářský růst není stěžejní práce zaměřená na fyzickou dovednost jedince, pro kterou mají lepší předpoklady muži. Upřednostňuje se práce, kde se uplatňuje intelektuální schopnost a umění komunikace mezi lidmi, tyto charakteristiky mají ve výbavě muži i ženy (Možný, 2002a).

Druhá světová válka postihla všechny evropské rodiny. Milióny mužů byly zraněny, drženy v zajetí po dobu několika let nebo usmrceny, avšak jejich oběť rodinám nic nepřinesla. Starci, ženy i děti byli deportováni do koncentračních táborů, umírali v plynových komorách, byli zabíjeni nebo přesídlováni po miliónech. Současně dochází k prohlubování hodnot rodiny a vzájemné sounáležitosti členů rodiny v tíživých dobách. Objevení významu rodiny jako základní hodnoty a jistoty, ke kterým se mnozí v časech ztráty všech jistot upínali, se odrazilo v postoji k rodině v prvním poválečném období. Rodinná úplnost a kontinuita vlastní osoby se projevovала ve vztahu k dítěti (Helus, 2007).

Poválečné období v evropských státech, stejně jako v České republice, bylo ve znamení prudkého nárůstu sňatečnosti doprovázeného „baby boomem“. Ekonomické a politické přístupy motivovaly občany k tomu, aby vnímali rodinu jako hlavní prostor k seberealizaci. Tolerantní rozvodová legislativa a zanedbaná sexuální osvěta, sňatky uzavírané v nízkém věku, povětšinou z důvodu těhotenství partnerky, vedly v mnoha případech k rozvodu (Kraus, 2008).

„Baby boom“, jinými slovy strmé navýšení porodnosti, zejména u mladých manželství se nezakládal výhradně na navýšení natality, ale měl vliv i na vztah k dětem. Z toho vyplývá, že docházelo k odklonění od dosavadního autoritativního stylu výchovy, sílil trend poskytování dítěti dostatečně podnětné prostředí, objevila se i větší empatie rodičů respektující potřeby dítěte. Šedesátá léta začínají shromažďovat jevy připravující se na změnu ve vývoji rodiny. Mezi tyto jevy patří zvýšení důležitosti materiálních a ekonomických potřeb rodiny. Nutná je tedy zaměstnanost žen, v případě zaměstnání ženy se muži musí podílet na chodu domácnosti. Dochází k tendenci zrovnoprávnění obou pohlaví, jinými slovy k trendu emancipace ženy provázející moderní feminizmus (Helus, 2007).

Singly (1999) shrnuje proměny rodiny, od šedesátých let, do několika bodů. V první řadě se zaměřuje na snížení počtu sňatků a zvýšení nesezdaných soužití, dále upozorňuje na zvyšující se počty rozvodů, popřípadě rozchodů, roste i počet neúplných rodin s jedním rodičem, také rodiny složené nebo obnovené vzrůstají, tedy rodiny vytvořené párem, kde je jeden člen rozvedený a stará se o děti z prvního manželství. V tomto období také docházelo ke snížení porodnosti manželských párů, ale naopak docházelo k nárůstu počtu porodů mimo manželství. Tento alarmující pokles porodnosti a sňatečnosti spojený s nárůstem rozvodovosti provází i další přidružené jevy. Přibývá počet dětí vyrůstajících jen s jedním rodičem, nesezdaných partnerství, rovněž také přibývá alternativních forem pospolitého života mužů a žen, rodičů i dětí. Kohabitanace přestává být výsadou bezdětných párů nebo dvojic, které si nepřejí mít děti. Narůstá i u párů, které chtějí mít několik dětí.

Rodinu na přelomu 80. a 90. let minulého století charakterizují právě současné dny. Úplné rozvinutí rodiny nás ještě čeká, přinese řadu nových problémů, na které dosud nejsme připravení (Helus, 2007).

1.2.3 Moderní rodina

I přestože rodina procházela ve svém historickém vývoji různými nesnázemi, zůstává v novém století nepostradatelnou a obtížně nahraditelnou institucí. Je nenahraditelná v předávání hodnot z generace na generaci, patří mezi nejvýznamnější socializační činitele, stojí na počátku rozvoje osobnosti a v rozhodující fázi života dítěte má příležitost rozvoj ovlivňovat (Kraus, 2008).

V rodinách dochází ke stálému snižování počtu dětí. V celé populaci je vysoká rozvodovost. Především u rodin s dětmi se zvyšuje počet dětí narozených svobodným matkám mimo manželství, otcové v rodinách chybí, a tím dochází i k chudobě v rodinách (Maříková, 2005).

Psycholožka Lenka Šulová tvrdí, že při vymezování pojmu současné rodiny hrají zásadní roli funkce rodiny (reprodukční, materiální, výchovná a emoční), kde zaujímá dominantní místo reprodukce páru. Z tohoto ohledu je rodinou pouze soužití dvou jedinců opačného pohlaví a jejich dětí. Vše ostatní zahrnujeme do rodin alternativních, které skutečnou rodinou nejsou. Psycholog Jára vnímá dnešní rodinu jako rozšiřující se

ani ne tak vertikálně (prababičky), jako spíše horizontálně (nevlastní nebo zástupní rodiče, poloviční bratři a sestry, sourozenci adoptivní). Přestává platit pokrevní příbuzenství a jednotnost biologických vazeb. Začínají platit emoční a sociální jednotnosti vazeb. Rodina je forma kooperace dospělých a dětí, která může mít biologický základ a musí mít socializační cíle. Socioložka Kateřina Pulkrábková uvádí, že po dlouhá léta byla rodina vnímána jako neměnná hodnota v měnícím se světě. Je třeba brát v potaz, že rodina, ostatně jako celá společnost, se dynamicky mění a jako dynamickou jednotku ji musíme vnímat. V současnosti jsou aktuální dvě souběžně se rozvíjející diskuse o rodině. První se zabývá hranicemi rodiny. Sociologicky je rodina formulována jako monogamní pár většinou s dětmi, zároveň dělíme rodinu na nukleární, rozšířenou, vícegenerační apod. Druhá věc je, jakým obsahem je rodina naplňována, jak by měla vypadat a fungovat. Psycholog Klimeš a sociolog Možný se přiklání ke společnému názoru, že rodinou není každá skupina, jejíž členy váže silné citové pouto. U rodiny je přítomen reprodukční charakter, oplození a vychovávání. V odborném projevu je nutné rozlišovat mezi domácností a rodinou. Bezdětní manželé mohou mít šťastnou a spokojenou domácnost, ale rodinu tvoří pokrevní svazky (Labusová, 2007).

Vlivem vývoje sociálních, ekonomických, demografických i kulturních procesů se mění vztahy mezi partnery, v širší rodině i mezi generacemi. V hodnotových orientacích si rodina a rodičovství svou výsadní pozici stále udržuje bez zřetele na věk, vzdělání a další charakteristiky, nicméně mladí lidé více než starší nevidí velký rozdíl mezi legalizovaným partnerstvím v manželství a kohabitací. Snižování významu přikládaného legitimitě a institucionalizaci partnerského svazku pramení ze změn v postavení muže a ženy. Ekonomická závislost ženy na manželovi klesá v důsledku vyšší vzdělanosti a zaměstnanosti žen (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004).

Současná rodina je rodinou nukleární, neboli jádrovou. Jádro rodiny tvoří partneři nebo manželé, ať už je partnerská dvojice sezdána, či nikoli. Pokud mluvíme o rodině manželské, jsou manželé otcem a matkou svých dětí, starají se o osvojené děti či o děti z minulých manželství muže a ženy. Tuto rodinu nazýváme současně dvougenerační, skládá se z generace rodičů a dětí (Helus, 2007).

V tradičních evropských společnostech byla na pozici dnešní nukleární rodiny obvyklá vícegenerační domácnost, v níž se v důsledku vysoké úmrtnosti ve středním věku častokrát měnilo složení rodičů (Možný, 2008).

Intimně vztahová rodina je dalším znakem současné rodiny, ve které se jedná o fungující soukromý prostor. Dnešní nukleární rodina je více než tradiční velké rodiny spojena vzájemnou pospolitostí jádrových osob, sjednocených city lásky a starostí, způsobených společnými problémy, důležitými činiteli jsou vzájemné vcítění a vzájemné poskytování citové opory (Helus, 2007).

Změny vztahů v rodině se vzájemně propojují s obměnou jejich členů uvnitř i mimo rodinu. Hodnoty manželství a profesní dráha si výrazně nekonkurují, roste však potřeba harmonizace rodiny a zaměstnání. Nárůstem zaměstnanosti žen, ke kterému došlo v druhé polovině 20. století, a zvýšením požadavku zaměstnavatelů na výkonnost se musely ženy přizpůsobit efektivním sladěním rodinných a profesních rolí, kdežto pro většinu mužů je práce a rodina téměř bezproblémovou záležitostí. Mění se i pohled na mateřství a otcovství v důsledku postavení matky a otce při výchově dětí. Rovněž rozhodování se o počtu dětí prochází změnou. Vysoké finanční nároky na výchovu, která se soustřeďuje na všestranný rozvoj dítěte, vede ke snížení počtu dětí v rodinách nebo k dobrovolné bezdětnosti. Přispěly k tomu kulturně sociální změny i legislativa zabývající se rodinným právem, sociálně právní ochranou a zabezpečením práv dětí (Scandinavia - Marriage, Living Apart Together, Divorce, 2012).

K teoriím postmoderní rodiny patří nekompatibilita hodnotových systémů mezi rodiči a dětmi, vyplývající z větší hodnotové závislosti dětí na masmediích nežli na rodičích. Nestabilita v partnerském životě se projevuje ve vzestupu rozvodovosti a nesezdaného soužití (Možný, 2002b).

1.3 Proměny evropské rodiny, odlišnosti severu a jihu Evropy

Evropa není ve svých rodinných systémech samozřejmě homogenní, a to i přes společný faktor křesťanského náboženství, které zde převažovalo více než půldruhého tisíciletí. Statistiky shromážděné Evropskou unií jasně ukazují diferencovanost ve strukturách severní a jižní evropské rodiny. Rozvod je dnes na jihu méně častým jevem než na severu, stejně jako kohabítace a porody svobodných matek,

což má možná spojitost s větším lpěním na katolických náboženských normách. Plodnost v Itálii a ve Španělsku je dnes menší než v severských zemích. Tento jev může mít spojitost s rozšířením pozdějších sňatků a s delším setrváváním (převážně synů) v domácnostech svých rodičů. V jisté míře na tom může mít podíl i vysoká nezaměstnanost. Pozdní sňatky mají také spojitost se snahou potenciálních partnerů v těchto zemích zajistit si před sňatkem stále více majetku, který je považován za nutný k založení nové domácnosti (Goody, 2006).

Ve skandinávských zemích se objevuje fenomén označovaný mezinárodním termínem „living apart together.“ Vztah „living apart together“ je vztah dvou lidí stejného nebo opačného pohlaví, kteří si zachovávají vlastní domácnost, nesdílí tedy společné bydlení. Společenským postavením jsou definováni jako pár a lidé se k nim chovají stejně, jako by byli manželé. Mají dva oddělené domovy a domácnosti, ve kterých může žít jiná osoba (děti, rodiče). Manželství a kohabice se odlišují od „living apart together“ právě tím, že pár sdílí společnou domácnost (Scandinavia - Marriage, Living Apart Together, Divorce, 2012).

Pro skandinávské země je rovněž typický vysoký věk prvorodiček a vyšší míra celkové porodnosti, i když nedosahuje míry reprodukce. Podíl narozených dětí je vyšší než na jihu a východě Evropy (Možný, 2008).

1.3.1 Rodina v Itálii

Italský sociální systém se zasloužil o udržení kulturních elementů patriarchálního modelu rodiny s kladeným významem zvláště na mezigenerační vztahy a pomoc v rámci rodiny. Zřetelné změny v poklesu plodnosti se odehrávaly bez jakýchkoli výrazných změn ve formování rodiny. Jedinci stále dávají přednost uzavření církevního sňatku v době, kdy odcházejí z domova svých rodičů. Počet rozvodů a formování nových rodin je nízký (Šťastná, 2009).

Itálie se v dnešní době zařazuje mezi evropské země s nejnižší porodností. S tímto faktem souvisí i vyšší podíl trvale bezdětných žen. Stejně jako v jiných evropských zemích rodí italské ženy stále ve vyšším věku, procento dětí narozených svobodné ženě je však v souvislosti se silnou katolickou tradicí stále velmi nízké, jen každé deváté dítě je nemanželské. Nízké procento dětí narozených mimo manželský

sňatek poukazuje spíše na stále rostoucí počet osob žijících bez partnera a bez dětí než na nahrazování manželství nesezdaným soužitím. Rodina je posuzována jako jádro sociální organizace. Jiným způsobem lze říci, že sňatkem je oslavována a udržována sociální soudržnost. Italové dbají i na ekonomické aspekty manželství. Italský sňatek může být církevní i civilní. Mladí lidé zůstávají bydlet u rodičů až do uzavření sňatku na rozdíl od severovýchodních států. Sňatek je zde brán jako významná událost. Mladí lidé se proto snaží nejprve svou rodinu zajistit finančně a až poté se vzít, jsou ochotni manželství odložit až do doby, kdy budou mít finanční prostředky na zajištění rodiny (Matějková et Palonciová, 2004).

Rozvod v katolické Itálii byl dlouhou dobu zakázán, umožněn byl až v roce 1970. Množství rozvodů je v Itálii i nadále nízké v porovnání s ostatními evropskými zeměmi. V případě, že k ukončení manželství dojde, děje se tak v průměru až po delší době trvání sňatku (Šťastná, 2009).

V současné době v Itálii existují dvě formy ukončení manželství: okamžitý a odložený rozvod. Okamžitým rozvodem rozumíme takový rozvod, kdy jeden z manželů uvede v žádosti o rozvod odsouzení druhého manžela pro závažnou trestnou činnost před sňatkem či po něm. Mezi další závažné důvody okamžitého rozvodu řadíme následující případy: manželka či manžel měli před svatbou jiné státní občanství než italské, nenaplnili sexuální funkce, spáchali incest, usmrtili dítě atd. Při takto závažných důvodech je manželství rozvedeno, neplatí zde podmínka společného soužití po nějakou dobu. Odložený rozvod má jisté podmínky, které musí splňovat. Rozvedeni mohou být manželé až po uplynutí doby, jež činí více jak 3 roky od počátku odloučení. Zahájení odloučení může být stanoveno soudem, když se manželé na podmínkách nedohodnou. V lepším případě se jedná o smluvené odloučení, na kterém se manželé vzájemně dohodnou (Matějková et Palonciová, 2004).

1.3.2 Rodina ve Švédsku

Ve Švédsku došlo k výrazné transformaci rodinného soužití směrem ke křehčím partnerským vztahům a odkládání založení rodiny do vyššího věku. Úroveň plodnosti v této zemi představuje jednu z nejvyšších v současné Evropě. Dalším rysem švédského

státu je vysoký počet dětí přicházejících na svět mimo manželství, vysoký počet rozvodů a párů žijících v nesezdaném soužití (Šťastná, 2009).

S porodností mimo manželství úzce souvisí proces sňatečnosti. Život v nesezdaném soužití je častým vzorcem chování mladých lidí. Manželství na zkoušku, neboli soužití bez uzavření manželského svazku, si klade otázku, do jaké míry má vliv na stabilitu vztahu. Ve Švédsku končí přibližně polovina manželství rozvodem. Nesezdaná soužití se rozpadají, dle odhadů, 3krát více než manželské sňatky (Matějková et Paloncyová, 2004).

Počet nemanželsky narozených dětí přesahuje polovinu celkově narozených dětí. Důvodem této skutečnosti je kohabitace, jakožto rozšířený způsob partnerského soužití. Kohabitacemi je tvořeno více jak 80% všech soužití švédských žen a mužů ve věku 25 -35 let. Tento fakt může ovlivňovat rovnost žen a mužů, vlastní příjmy a finanční nezávislost umožňují švédským ženám odsunout manželství do vyššího věku, aniž by přišly o výhody společného soužití s partnerem (Šťastná, 2009).

Sňatečnost ve Švédsku začala náhle klesat v 60. letech 20. století, v ostatních skandinávských zemích byl pokles pozvolnější a začal až v 70. letech. Krize tradiční rodiny vyústila tehdy v radikální myšlenku soužití bez manželského sňatku. Kohabitace byla nejprve ojedinělého rázu, ale rychle se stala běžným jevem, téměř žádný pár svatbu neměl, aniž by před tím společně nežil nějakou dobu. Pro některé páry je nemanželské soužití předstupněm před vlastní svatbou, zatímco jiné páry nemají v úmyslu manželství uzavřít (Scandinavia - Marriage, Living Apart Together, Divorce, 2012).

Sňatek může být církevní nebo civilní. Majetek a dluhy sdílí manželé společně, pokud není v předmanželské smlouvě uvedeno jinak. Důvodem pro rozvod není odloučení partnerů. Manželství zaniká úmrtím jednoho z partnerů či soudním rozhodnutím o rozvodu. Švédský stát má svůj vlastní zákon o kohabitaci partnerů, který vstoupil v platnost v roce 2003. Lidé žijící v nesezdaném soužití spolu trvale žijí jako pár, mají stejnou domácnost a podílejí se na nákladech a chodu společné domácnosti. Právní ochrana partnerství zdaleka neodpovídá úrovni manželského partnerství, týká se pouze společného bydlení a vlastnictví (Matějková at Paloncyová, 2004).

Švédské rodiny jsou tedy typické vysokou mírou rozvodovosti. Rozvodovost dosahuje až 75% (Kamerman et Moss, 2009).

V roce 1916 se stalo Švédsko první skandinávskou zemí s liberálním rozvodovým zákonem, který prošel úpravami v roce 1920. Ostatní skandinávské země následovaly s podobným zákonem během několika let. Tyto zákony povolují dva důvody pro rozvod: nezvratný rozpad manželství, kdy jsou partneři odloučeni nebo je vina na straně jednoho z manželů. Příkladem může být cizoložství, alkoholismus apod. V tomto případě může být manželství rozvedeno okamžitě. Zákony zůstaly bez velkých změn až do 70. let. Míra rozvodovosti ve Švédsku stoupala zprvu pozvolna až do roku 1950. Poté zůstávala stabilní přibližně 15 let. Tento trend je stejný i pro ostatní skandinávské země, ale počet rozvodů je nižší, hlavně ve Finsku a Norsku. Míra rozvodovosti opět stoupala současně s objevením nemanželského soužití. Náhlý skok k rozvodům začátkem 70. let je zapříčiněn hlavně legislativními změnami v právním systému. Koncem 60. let skandinávské vlády přepracovaly zákony manželské a především rozvodové (Scandinavia - Marriage, Living Apart Together, Divorce, 2012).

Na začátku 70. let povolují nové zákony rychlejší rozvody „bez zavinění“. Manželství je možné ukončit prakticky ihned po podání žádosti obou manželů. Jestliže manželé pečují o dítě do 16 let, je podle zákona stanovena lhůta 6ti měsíců od podání k přehodnocení rozhodnutí. Stejně pravidlo se vztahuje i na rozvod, který chce jen jeden z páru, musí také prokázat opodstatněnost svého rozhodnutí (Kamerman et Moss, 2009; Matějková et Paloncyová, 2004; Scandinavia - Marriage, Living Apart Together, Divorce, 2012).

1.4 Klíčové demografické údaje související s rodinou

Demografii definujeme jako vědecké studium lidských populací, zabývající se jejich velikostí, strukturou, vývojem a dalšími rysy hlavně z kvantitativního hlediska. Ve statistické terminologii můžeme jakýkoli souhrn rozdílných jednotek nazývat populací. V demografii je tomu jinak, termín populace nahrazujeme termínem obyvatelstvo, myslíme tím obyvatelstvo určitého území nebo části obyvatelstva. Příkladem je sňatku schopná populace, neboli sňatku schopné obyvatelstvo, které

označujeme jako část obyvatelstva. Předmětem demografie je studium reprodukce lidských populací. Demografie bývá někdy nazývána jako populační věda, v tomto druhém významu může být však pojímána široce jako věda o obyvatelstvu. Rodina, jako jednotka demografického studia, zahrnuje část nebo celou domácnost, její vymezení se v různých zemích odlišuje. Pro účely statistického sledování je důležitá statistická rodina, jež se skládá ze všech členů domácnosti, kteří jsou příbuzní. Statistická rodina nemůže být širší než domácnost, ale domácnost může pojímat více než jednu rodinu. Definice statistické rodiny je v některých zemích založena na biologické rodině, v jiných na jádru rodiny, složeného buď z bezdětného manželského páru, manželského páru s dětmi, které jsou dosud svobodné, popřípadě bezdětné, nebo z jednoho z rodičů se svobodnými bezdětnými dětmi. Statistická rodina se nejčastěji uplatňuje při sčítání lidu. Termín neúplná rodina se používá při označení rodiny, kde jeden z rodičů chybí, ať již z důvodu úmrtí, rozvodu, opuštění rodiny, nebo jde-li o svobodnou matku (Pavlík et Kalibová, 2005).

1.4.1 Demografie porodnosti v ČR

Demografické studium porodnosti se zabývá událostmi spojenými s procesem rození dětí, tedy reprodukcí. Pro tento proces se používá jako synonymum odborný výraz plodnost, zejména jestliže je tento výraz soustředěn na studium ženské části populace (Pavlík et Kalibová, 2005).

„Výsledkem realizované plodnosti je četnost narozených dětí, zpravidla pouze živě narozených v populaci nebo v subpopulaci (Pavlík et Kalibová, 2005, 85s).“

Porodnost a plodnost v České republice zaregistrovala v 90. letech výrazné změny ve srovnání s obdobím před rokem 1989. Ekonomická i sociální transformace společnosti se podepsala i na změnách reprodukčního chování obyvatelstva (Český statistický úřad, 2012).

Podstatnými znaky reprodukčního vývoje obyvatelstva po roce 1989 je pokles plodnosti pod míru nutnou k zachování početního stavu obyvatelstva, odkládání početí dětí do vyššího věku ženy a v neposlední řadě výrazné množství počtu narozených dětí neprovdaným ženám (Hamplová et al., 2007).

Porodnost a plodnost v České republice zaregistrovala v 90. letech výrazné změny ve srovnání s obdobím před rokem 1989. Ekonomická i sociální transformace společnosti se podepsala i na změnách reprodukčního chování obyvatelstva. Od roku 1991 docházelo k dlouhodobému snižování počtu narozených dětí. V roce 1995, počet narozených dětí klesl poprvé v historii statistického sledování počtu narozených dětí na území České republiky pod hranici 100 tisíc a v roce 1999 bylo zaznamenáno historické minimum, kdy množství narozených dětí bylo nižší než devadesát tisíc. Zlom nastal v roce 2001, v tomto roce se začaly počty narozených dětí opět zvyšovat, pozvolný meziroční nárůst činil více než 4%. Tento nárůst byl mimo jiné zapříčiněn silnými populačními ročníky žen ze 70. let. Svě první děti měly také ženy, které založení rodiny odkládaly do pozdějšího věku z profesních či jiných důvodů (Český statistický úřad, 2012).

Podíl dětí narozených mimo manželství se v České republice zvyšuje již od roku 1974, kdy tvořil 4,3%. K výraznému nárůstu hodnoty tohoto ukazatele dochází v první polovině devadesátých let, kdy podíl z počátku dosáhl hodnot 11-13% a následně vzrůstal až do současnosti, tedy na 30%. V období socialismu byla plodnost téměř univerzální, jen pět žen ze sta ve věku 50 bylo bezdětných. Na jedné straně dochází k poklesu plodnosti vdaných žen a na straně druhé vzrůstá počet narozených nemanželských dětí (Hamplová et al., 2007).

Dle posledních zveřejněných údajů Českého statistického úřadu se v letech 2006 - 2010 živě narodilo 575 534 dětí, narozených dětí bylo téměř o 100 tisíc více než v předchozích pěti letech. V roce 2006 se živě narodilo 105 813 novorozenců, v nadcházejícím roce to bylo 114 632, což bylo o 8,3 % více než v předešlém roce. Rok 2008 je specifický historicky nejvyšším množstvím narozených občanů, narozených dětí bylo 119 570, více dětí v období samostatné České republiky se narodilo jen v roce 1993, tehdy přišlo na svět více jak 120 000 dětí. Od roku 2009 dochází ke stagnaci počtu narozených dětí. V roce 2010 bylo zaznamenáno 117 153 živě narozených dětí (Český statistický úřad, 2012), (viz příloha1).

1.4.2 Demografie Sňatečnosti v ČR

„Studium sňatečnosti se zabývá četností vzniku manželství neboli svazků mezi osobami opačného pohlaví, které vzniká na základě zákona nebo zvykových tradic, a charakteristikami těchto osob do těchto svazků vstupujících nebo z nich vystupujících (Pavlík et Kalibová, 2005, 77s).“

Manželství je společensky přijatelný svazek mezi mužem a ženou, který partnerům přináší vzájemné sexuální a ekonomické právo, právo na reciproční výměnu produktů jejich činnosti a poskytuje sociální totožnost dětem, které se z tohoto svazku narodí (Mišíková, 2003).

Manželství představuje nejstarší sociální instituci v dějinách lidstva. Na základě židovsko-křesťanské tradice se rozvinul ideál monogamního a stálého partnerského soužití, které se považovalo za svátost. Postupem času, v souvislosti se sociokulturními proměnami, se náhled na manželství změnil. Pozbylo původních společenských významů a mnohé funkce. Uzavření manželství přináší určitá privilegia, ale zároveň i povinnosti, některé z nich jsou zakotveny v právních normách. Na druhou stranu je současné manželství institucí relativně volnou, jež nemá pevně dané společenské normy chování ani striktně vymezené role (Vágnerová, 2007).

Druhá polovina 20. století ve většině západních zemí znamenala významnou proměnu rodin. Změnily se normy i reálné chování, dřívější model rodinného startu již neplatil. Sňatek, založení společné domácnosti a narození dítěte nebylo nutnou potřebou. Mnoho lidí upřednostňuje jiné posloupnosti událostí, či do manželství vůbec nevstupuje. Nesezdané soužití se v určité části života stává společensky tolerované a partnery upřednostňované. Podobným vývojem procházela v 90. letech i Česká republika, kde se celkové množství uzavřených sňatků snížilo o třetinu, tedy z 81 000 v roce 1989 na 55 000 v roce 2000 (Hamplová et al., 2003).

I když se doba změnila a zvýšila se společenská tolerantnost současné moderní společnosti vůči nutnosti oficiálního uzavření manželství, kterou často lidé raději vyměňují za neoficiálně uzavřené partnerské spoluzití, neboli kohabitaci, je manželský svazek i nadále nejrozšířenějším základním východiskem pro vznik rodiny (Mišíková, 2003).

Důvodem k uzavření manželství je individuální rozhodnutí obou partnerů, často založeno na emocionálním podkladu. Nejčastější pohnutkou bývá láska a touha po bezpečném zázemí. Citový motiv bývá nejčastějším impulzem k ukončení svazku manželského, je důležité brát v potaz emoční labilitu, která má vliv na stálost svazku. Ekonomické ani společenské důvody nemají v současné době na trvalost manželství velký dopad (Vágnerová, 2007).

Počet uzavřených sňatků v České republice v roce 2008 byl 52 457. Historicky minimální roční počet nově uzavřených manželství byl zaregistrován v roce 2003, kdy pouze 48 900 partnerských párů vstoupilo do manželského svazku. Po roce 2003 následovaly čtyři roky růstu, v roce 2008 dochází opět k poklesu, může se jednat o počátek dlouhodobějšího snižování počtu sňatků, ke kterému dopomůže i slábnoucí populace sňatku schopného obyvatelstva (Český statistický úřad, 2012), (viz příloha 2).

1.4.3 Demografie rozvodovosti v ČR

„ V zemích, kde existuje rozvod, představuje zákonný nebo zvykový prostředek zániku manželství. Rozvod se uskutečňuje zpravidla na základě soudního rozhodnutí o rozvodu osoby, jejichž manželství bylo ukončeno rozvodem, se označují jako rozvedené osoby (Pavlík et Kalibová, 2005, 77s).“

V evropském kontextu se řadí Česká republika spolu se skandinávskými zeměmi, Belgií či Rakouskem k zemím s vysokou mírou rozvodovosti. Od počátku 60. let do začátku 90. let se zde rozvodovost téměř ztrojnásobila. Po roce 1989 se dlouhodobý růst pozastavil na vysokém stupni, rozvedených párů bylo okolo 30 000 a tento počet se prakticky ustálil po dobu celých 90. let. V roce 1999 byl přerušen dlouhodobý trend mírného růstu počtu rozvodů, v porovnání s ostatními lety četnost rozvodů výrazně klesla, ale jen krátkodobě. Náhlé snižování je přisuzováno legislativním změnám, které tehdy proběhly. Došlo ke stanovení podmínek, za kterých mohl být rozvod uskutečněn, v praxi míru rozvodovosti nejvíce ovlivnilo ustanovení, kde je uvedeno, že manželství lze rozvést až po nabytí právní moci rozhodnutím o úpravě poměrů nezletilých dětí po rozvodu, které vydá soud (Šťastná, 2006)

Rozvod hrozí zejména na počátku soužití i po uzavření sňatku a převážně u manželství mladých lidí. Velmi podstatná část z rozvádějících se manželství jsou tedy manželství, která netrvala dlouho (Možný, 2002a).

První krize manželství bývá přibližně po 3-4 letech společného soužití, problémy tkví v omezování uspokojování individuálních potřeb a v zásadní změně životního stylu. Dříve ke krizi docházelo později, po 6 až 7 letech manželství. Fáze největšího rizika rozpadu manželství se objevuje po 10 letech od uzavření sňatku. V této době se diferencuje vzájemný vztah obou manželů. Pod vlivem zkušeností mladí manželé pozbývají původních iluzí a ideálů a mohou se začít cítit zklamaní. Začínají uvažovat reálněji a oprostují se od přehnaných očekávání. Už nejsou očarováni, aby přehlíželi chování, které je pro ně neakceptovatelné, klesá tedy tolerance, někdy i k běžným projevům. K překonání krize, ke zlepšení kvality vzájemného soužití je potřeba značného úsilí. Mnozí mladí lidé mají mylné přesvědčení, že kvalitní partnerský vztah má fungovat zcela samostatně, bez nutnosti jakékoli iniciativy, podporující zlepšení vztahu. Druhým důvodem je neznalost nástrojů, jaké lze ke zlepšení vztahu použít, a možná i pocit, že by za to uměle zkonstruovaný vztah nestál (Vágnerová, 2007).

Od 90. let se významným způsobem změnila struktura počtu rozvodů dle délky trvání, a to ve prospěch rozvodů déle přetrvávajících manželství. Zatímco v roce 1991 se téměř 60 % rozvodů týkalo manželství do 10 let od jejich uzavření. V roce 2003 to bylo dokonce pouhých 40 %. Naopak, tedy 60 % rozvodů, proběhlo u manželských párů po 10 letech společného soužití. Ve srovnání s předchozím obdobím se v roce 2008 zvýšilo množství rozvodů v krátkém časovém horizontu po uzavření manželského svazku. V prvním a druhém roce manželství se rozpadlo 5 % párů, na období do 5 let od svatby připadalo 19 % rozvodů. Pro ukončení manželství po 20 či více letech se rozhodlo 26 % párů, a došlo tedy k mírnému zvýšení počtu rozvodů (Český statistický úřad, 2012), (viz příloha 3).

1.5 Pojem singles

V 70. a 80. letech byli za singles považováni i lidé žijící v dlouhodobém nesezdaném soužití, nemluvě o lidech tvořících jiné, ještě otevřenější alternativní formy společného soužití, příkladem může být soužití „living apart together.“ Typologizace

samostatně žijících osob je problematická, platí zde různá kritéria, jako například existence či neexistence partnerského vztahu, zda je situace singles dobrovolná či nedobrovolná, dočasná nebo stabilní, není tedy stanovena jednoznačná a jednotná definice singles (Mareš et Potočný, 2003).

Pojem singles podle psychologického slovníku pochází z anglického slova jednotný, jedinečný, svobodný. Jedná se o jedince žijícího ze svobodného rozhodnutí osaměle, velmi často s pravidelnými sexuálními styky. Svobodný je přesvědčený o výhodách života bez závazků. V současné době je tento trend způsobu života stále častějším jevem ve společnosti, ve Spojených státech amerických tvoří až polovinu domácností, evropský trend se tomuto jevu přibližuje. Z hlediska psychoanalytického výkladu jde o narcisticky zahleděné jedince, kteří odmítají nést odpovědnost za druhého nebo za rodinu. Nejsou schopni se přizpůsobit druhému a omezovat své nároky (Hartl et Hartlová, 2010).

Jandourek (2009) vnímá singles jako jedince, kteří nechtějí vstupovat do manželství, protože jim život o samotě vyhovuje. Motivací solitérství je především větší možnost věnovat se své kariéře, vlastním zálibám a mít možnost vstupovat do více sexuálních vztahů.

Manželství, popřípadě dlouhodobý partnerský vztah člověka pojí k různým sociálním skupinám a stává se nedílnou součástí jeho identity. Jedinec, jenž žije sám, je ve větší míře definován jinak než mezilidskými vztahy, například profesí (Vágnerová, 2007).

Na druhou stranu solitér postrádá jistou složku identity, udržuje větší osobnostní i sociální autonomii. Tento životní styl jej více anonymizuje a často vede až k izolaci a k pocitům osamocení (Vágnerová, 2007; Jandourek 2009).

1.5.1 Fenomén singles

Pro většinu kultur po celém světě je manželství očekávaným výstupem a naplněním šťastně prožitého života. Z hlediska společenských norem a očekávání lidé žijící osamoceně mohou trpět pocitem méněcennosti, mohou být zklamáním pro své rodiny, které očekávají svatbu a vnoučata. Pro veřejnost je mít partnera přirozené a je to považováno za výsledek zralého lidského rozvoje. V minulosti byli lidé, kteří nikdy

neuzavřeli manželství, vnímání jako zvláštní, v některých lidech vzbuzovali dokonce i hrůzu. Naštěstí pejorativní označování singles lidí v posledních letech klesá (HOWE, 2012).

Je obtížné nepovšimnout si, jak dalece je současný mediální prostor zaplňován prezentací poněkud rozpačitých postav, které už i v českém jazyce pojmenováváme jako singles. U nás oblíbené americké televizní seriály, kupříkladu Přátelé, přibližují českému publiku humorným způsobem život singles. Poukazují na změnu současné společnosti, ke které dochází v intimních vztazích (Tomášek, 2006).

Současná společnost solitérství jako styl života toleruje více, než tomu bylo dříve, není tak sociálně stigmatizující, i když se v postojích k takovým lidem objevuje soucit, odsouzení či opovržení, obzvláště k singlům na konci jejich mladé dospělosti (Vágnerová, 2007).

Západní literatura studuje již delší dobu vyčleňování nové životní fáze, která bývá pojmenovávána jako pozdní mladost, mladá dospělost nebo post-adolescence. Je charakteristická v životě dnešních mladých lidí, ve věkovém rozmezí dvaceti až třiceti let, kde chybí něco z definičních prvků charakteristických pro stadium dospělosti. K nejčastěji uváděným skutečnostem náleží absence trvalého partnerského vztahu a založení vlastní rodiny. Občané české společnosti vnímali tyto změny později než západní státy. Na západě se s tímto trendem setkávali postupně od 60. do 70. let, v naší společnosti se prosadil náhle až v 90. letech (Tomášek, 2006).

Mění se náhled na fenomén singles je dobře rozpoznatelný na příkladu Spojených států amerických, kde v 50. letech jak sociologové, stejně tak i široká veřejnost považovali za singles neurotické, amorální a neatraktivní jedince. Náзор na svobodné jedince se pozvolna měnil a vyvíjel až na konci 70. let. Problematika začala být více badatelsky akceptována, v této době 75% občanů považovalo singles za normální (Mareš et Potočný, 2003).

I přes tyto změny je pozoruhodné, že ve Spojených státech amerických v poměrně nedávné době, tedy v letech 2008 - 2010, se antisinglovské hnutí snažilo navrhnout legislativu, která zakáže nesezdaným párům a singlům adoptovat děti (HOWE, 2012).

1. 5.2 Typologie singles

Typologie ostatně stejně jako definice není dodnes jednoznačně daná. Dle Stamplesovy typologie z roku 1981 se singlovství dělí podle různých stupňů otevřenosti vztahu:

- *free-floating unattached* - je nejčastějším profilem singles, lidé berou svůj vztah bez závazků, nestýkají se pravidelně, nýbrž plánují schůzky náhodně;
- *open-coupled relationship* - vztah je uzavřený, relativně stálý, s tím rozdílem, že partner může mít vícero sexuálních a romantických známostí;
- *close-couple relation ship* - je rovněž uzavřený vztah, ve kterém si potřeby sexuální a romantické plní pouze partneři vzájemně;
- *singles v jedné domácnosti* - jsou zasnoubeni nebo zde existuje dohoda o společném soužití;
- *accomodation* - zahrnuje dočasný nebo stálý život tzv. solitéra, vztahuje se spíše na starší osoby (Mareš et Potočný, 2003; Stejskal et Schtelová - Bachracková).

Linková (2002) ve své klasifikaci dělí singles do 3 skupin podle jejich nynějšího stavu:

- *společně, ale každý sám* - do této kategorie řadíme jedince, kteří mají stálý vztah, nicméně s partnerem nesdílí jednu domácnost;
- *singles „z donucení“* - jedná se o aktuální stav, samota je nedobrovolná a nechtěná, vzniká například z důvodu rozpadu předchozího vztahu nebo z důvodu vysokého pracovního vytížení;
- *singles omylem* - jedinci momentálně nedisponující trvalým vztahem, ale do budoucna společně soužití či sňatek nezavrhují, k volbě stálého partnera přistupují zodpovědně, proto jsou dočasně označováni singles.

Další možná identifikace kategorie singles vycházející z výzkumu Tomáška:

- *vztah s vdanou partnerkou/ ženatým partnerem* – jednak se může jednat o krátkodobé vztahy, příčinou vzniku krátkodobých vztahů bývá principiální vyhýbání se dlouhodobým vztahům z důvodu upřednostňování seberealizace. Výjimkou však nebývají ani dlouhodobě trvající vztahy, u těchto vztahů bývá zachována potřeba autonomie jedince;

- *víkendové manželství* - jedná se o alternativní formu soužití, v literatuře označovanou jako „living apart together“, tedy odděleně, ale spolu, intimní vztah muže a ženy, přičemž si oba partneři zachovávají své domácnosti;
- *vztahy na dálku a „nárazovky“*- v anglické terminologii „long-distance relationships“ či „one night stands“, vztahy na dálku se liší od víkendového manželství prodlužováním romantické fáze vztahu a jistou otevřeností ve vztahu;
- *otevřené vztahy* - partneři mají současně i jiné milence/milenky, rozlišujeme na vztahy získávající charakter otevřených vztahů během vývoje dlouhodobého vztahu a ty, jež jsou oboustranně deklarativně otevřené od počátku;
- *„přítel/kyně do nepohody“*- vztah za účelem sexuálního styku
- *„hra na dokazování si“*- singl má určitou potřebu dokazování si svou fyzickou přitažlivost prostřednictvím druhých (Tomášek, 2006).

Dnes již klasická a hojně používaná typologie byla vytvořena Steinem v roce 1981. Jako hlavní kritéria uvádí, dobrovolnost nebo nedobrovolnost singlovství a délku trvání tohoto jevu:

- *dobrovolně dočasní singles* - jsou mladí, doposud nesezdaní nebo rozvedení, kteří odkládají sňatek nebo znovu uzavření svatby, jsou sice sňatku otevřeni, ale vyhledávání budoucího partnera pro ně není příliš důležité;
- *dobrovolní stabilní singles* - jsou lidé spokojeni se svým nesezdaným stavem, do této skupiny řadíme občany žijící v kohabitaci bez záměru manželského svazku, ale také skupiny lidí, jejichž životní styl vylučuje manželství, například příslušníci náboženských řádů;
- *nedobrovolní dočasní singles* - jsou mladí, dosud svobodní, ale aktivně hledající partnera nebo starší občané, kteří nebyli nikdy sezdáni, ale začali partnera hledat;
- *nedobrovolně stabilní singles* - sem řadíme jedince starší, rozvedené, ovdovělé, dosud nesezdané, kteří manželský svazek sice chtěli, ale nenašli partnera a tento stav akceptovali.

Ze Steinovy typologie je patrné, že nesezdané soužití bez záměru manželského svazku bylo chápáno na přelomu 70. a 80. let jako dobrovolně stabilní forma singlovského životního stylu (Mareš et Potočný, 2003).

1.5.2 Důvody pro vznik singles

Celospolečenský vývoj po listopadové revoluci, přinesl oproti dřívějšímu kolektivismu a kontrole nad životem jednotlivců svobodné tržní prostředí, důraz na osobní svobodu a možnost samostatného rozhodování (Tomášek, 2007).

Změnila se situace na sňatkovém trhu v 70. letech, v období zvyšování porodnosti tzv. „baby boomu“, v této době docházelo k jevu zvanému sňatková tíseň. Jev označuje nepoměr v populaci mezi muži a ženami, má vliv na pokles a snížení věkového rozdílu v nově uzavřených sňatcích. Z ročníku narozených na počátku „baby boomu“ dospějí do optimálního sňatkového věku nejdříve ženy a ty pak obtížně hledají ve starších ročnících budoucí partnery. Naopak je tomu u mužů, kteří se narodí na samém začátku populačního poklesu, nenacházejí v mladších ročnících dostatek partnerek. V České republice se na počátku 90. let objevuje sňatková tíseň, která má vliv na pokles sňatečnosti, zvyšování věku sňatku u žen, pokles porodnosti a snížení věkového rozdílu v nově uzavíraných sňatcích (Možný, 2008).

Tlak se vytváří na pracovním trhu, zaměstnanecká pozice stále více strukturuje životní podmínky a intimní vztahy na mnohých pracovních místech. Požadavky na flexibilitu na pracovním trhu nejsou ojedinělou záležitostí (Tomášek, 2007).

Podle psychologa Jeronýma Klimeše stále se zvyšující počet singles souvisí především s proměnami společnosti a s ekonomickou prosperitou. Dnešní děti nedospívají okolo dvacátého roku života, jak bylo zvykem dříve. Potomci často zůstávají bydlet s rodiči a jsou na nich závislí, nedoporučuje se jim, aby založili rodinu před ukončením vzdělání či vyřešením vlastní bytové situace. S tím souvisí i jejich partnerské vztahy, dočasné lásky a časté rozchody. Z provizorních vztahů se po čase může stát životní styl, jež se obtížně mění a není snadné z něj vystoupit ani po dosažení profesní a ekonomické samostatnosti. Americká psycholožka Jillian Strausová, zabývající se právě konkrétními činiteli, jež k životnímu stylu singles přispívají, se domnívá, že trvalým partnerským vztahům brání i podléhání iluzi, že láskyplného

vztahu můžeme dosáhnout bez trápení a práce, o doufání v opakovaný výběr, o dědictví rozvrácených rodin i o absenci kladných vzorců soužití. Také model rovných příležitostí činí soužití muže a ženy obtížnějším (Labusová, 2009).

Díky prosazujícímu se feminismu ženy již nejsou závislé na sociálním statusu partnera a jeho příjmu. Nemusí od partnera po této stránce tolik očekávat, rozvinuly si vlastní příjmy, stávají se soběstačnými a odkládají volbu výběru partnera do vyššího věku. Jedná se o další osvobozující prvek, který dává ženě širokou škálu možností a svobodu ve výběru vhodného partnera dle osobních kvalit, dává možnost řídit se hlasem svého srdce a svými touhami. Radikálnější forma feminizmu dokonce považuje sňatek za mužský vynález sloužící k zotročování žen. Feministické hnutí si klade za cíl jeho zničení (Možný, 2008).

Z dlouhodobějšího hlediska se může podílet na upřednostňování života singles před životem v páru výchova a socializace v rodinách, tedy výchova většinou matek samoživitelek (Mareš et Potočný, 2003).

Ekonomická nezávislost prodlužuje paradoxně samostatné bydlení žen i mužů a vede k postupnému oslabování schopnosti partnerského soužití, přizpůsobení se jinému člověku (Tomášek, 2007).

2. Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

V současné době se pohlíží na manželství jako na nestálý svazek, který často končí rozvodem. Z tohoto důvodu se mladí lidé bojí vstoupit do manželského svazku a raději si volí nesezdané soužití nebo žijí single.

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit postoje a názory studentů vysokých škol k manželství, k nesezdanému soužití a k životu singles.

2.2 Výzkumné otázky:

1. Co si myslíte o důležitosti manželského svazku v současné době?
2. Jak se podle vás staví společnost k nesezdanému soužití?
3. Co si představuje pod pojmem singles?
4. Poznamenalo soužití rodičů váš pohled na partnerské vztahy či život singles?

3. Metodika

Pro bakalářskou práci byla zvolena strategie kvalitativního výzkumu, za použití metody polostrukturovaného rozhovoru.

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů. Informuje o názorech účastníků a provádí zkoumání v přirozených podmínkách (Hendl, 2008, s 50).“

Komunikační partneři/partnerky spadali do věkové kategorie v rozmezí 21 - 26 let. Jednalo se o dvanáct studentů vysokých škol. Zastoupena byla obě pohlaví, výzkumný vzorek čítal tedy šest mužů, z toho byli tři zadaní a tři single a šest žen, rovněž tři zadané a tři single. Kategorie studentů vysokých škol byla zvolena záměrně, protože vysokoškolsky vzdělaní lidé dosahují ekonomické nezávislosti a samostatnosti až v pozdějším věku. Respondenti patřili do mého okruhu přátel a známých, proto bylo vedení rozhovoru jak pro mou osobu, tak pro odpovídajícího snazší a získání důvěry jednodušší, než kdyby se jednalo o naše první setkání. Rozhovory byly vedeny podle předem připravených otázek, rozdělených do několika tematických okruhů. Tematické okruhy byly zaměřeny na instituci manželství, kohabitaci a na fenomén singles. Komunikační partneři/partnerky byli před začátkem rozhovoru seznámeni s tématem a upozorněni, že pokud jim bude otázka nepříjemná, nemusí na ni odpovídat. Také byli obeznámeni, s tím že celý rozhovor bude nahráván na diktafon. Délka rozhovoru dosahovala rozmezí 30 - 40 minut. Dialog byl realizován v klidném prostředí, přizpůsobeném respondentovi tak, aby bylo docíleno důvěrné atmosféry. Respondenti měli dostatek času na zamyšlení a na následné odpovědi.

Komunikační partneři/partnerky jsou uvedeni pod jinými jmény, než jsou jejich rodná jména. Průběh interview byl rozdělen do několika částí. Nejprve jsem si zjistila od komunikačního partnera/partnerky základní identifikační údaje, poté jsem se zaměřila na otázky týkající se instituce manželství, kohabitace a otázky vztahující se k fenoménu singles. Ke každému segmentu - manželství, kohabitaci a singles - byla vložena autentická odpověď respondenta bez jazykové korekce.

4. Výsledky

Komunikační partnerka č. 1, Barbora

Identifikační údaje

Věk: 21

Současný stav: Single

Barbora pochází z úplné rodiny. Má mladší sestru, které je 20 let. Je studentkou třetího ročníku bakalářského studia. Žije s rodiči v rodinném domku. Přes týden obývá pronajatý panelákový byt s dalšími studenty. Do budoucna plánuje cestovat a zdokonalit své jazykové schopnosti.

Manželství považuje v dnešní době za zbytečnou a nepotřebnou instituci. Rodina dnes není důležitá, lidé se soustřeďují na kariéru a finance, odsouvají rodinu na pozdější dobu.

„Manželství, to má jen samé nevýhody, spousta lidí je nevěrných, furt se rozvádí, když se rozvádí, tak vzniká k sobě nenávisť, nedokážou se dohodnout, podvádí se, pomlouvají se, akorát si ubližují i vlastně ubližují ostatním lidem v okolí. Myslím si, že nejhůř to snáší děti, i když s tím osobní zkušenost nemám, a ty partnerské vztahy, když to neklape, tak je to fakt hodně vidět v té rodině. Třeba, když se ti lidi snaží spolu i žít dál, stejně to není tak, jak by to mělo být.“

Jedinou výhodou sezdání je pro ni vidina zrealizování a prožití svatebního dne. Má pocit, že největším rizikem manželství je rozvod, který nese řadu problémů. Barbora přičítá vysoký počet rozvodů hlavně nevěře. Dalším důvodem je, dle jejích slov, vzájemné nepochopení partnerů, unáhlenost vstupu do svazku manželského a nevyzrálость partnerů, kteří se rozhodli seždat.

Nesezdané soužití a manželství Barbora považuje za velice podobné. Manželství je rozdílné jen v eventuelní změně příjmení a nabytí právní moci svazku manželského. Výhodou kohabitanace podle Barbory je snadné ukončení vztahu, které není doprovázeno soudním přelíčením. Možnost relativně snadného ukončení vztahu Barbora považuje za nevýhodu, jako nejistotu a nestabilitu partnerského vztahu. Pro Barboru rodina

funguje stejně, ať je pár sezdán, či nikoli. V rodině platí určitá pravidla při výchově potomků, při celkovém fungování domácnosti, což musí fungovat jak v manželství, tak v nesezdaném soužití. Barbora uvádí, že společnost je k nesezdanému soužití tolerantní. „*Já sem toho názoru, že to funguje tak nějak stejně jako manželství, akorát u toho manželství máš prostě papír, změníš si eventuelně příjmení. A ten vztah funguje podobně, jako když jsou nesezdaný nebo sezdáný, jsou tam určitý pravidla, staraj se stejně o domácnost. A lidi jsou v současnosti zvyklí na různý věci, že k tomu nějak špatně nepřihlížej, když spolu lidi žijou, proč ne? Proč by se měli hned brát? Jakej je v tom rozdíl? Skoro žádněj. Myslím si, že lidi už to nějak neodsuzujou a pohled na to se určitě změnil od té doby, kdy byli lidi zvyklí, že když máš s někým dítě, tak si ho musíš vzít, jinak to nebude rodina, no.*“

Barbora vnímá singles jako člověka žijícího o samotě. Tento pojem může podle Barbory zároveň zahrnovat i nesezdané páry.

„*Jelikož si to umím přeložit, tak vím, že je to vlastně člověk, kterej žije sám. Ale člověk nemusí žít vyloženě sám, že žije na tu psí knížku, a tak nějak se nechystá uzavřít sňatek s někým. A chce mít určitou volnost. Třeba má stálýho partnera a tím, že si ho nevezme, tak má stále takový ty zadní vrátka, že vlastně je takovej trošku svobodnej. Každěj člověk, kterej třeba žije sám, ale nemusí žít sám, žije s někým delší dobu, ale nevezme si ho a tím má takovej pocit volnosti.*“

Výhodou solitérství je podle Barbory svoboda, člověk se nemusí na nikoho vázat. V pozdějším věku to může být problém, protože zjistí, že může zůstat sám napořád, nemusí si nikoho najít a ve vyšším věku mu může dojít, že o hodně věcí přišel, třeba, že nezaložil rodinu. Může si zrekapitulovat svůj život a začne litovat, že takhle žil a je sám.

Rodiče Barbory jsou v manželství spokojeni, jejich vztah je harmonický, vychovali dvě děti. Barbora si myslí, že soužití jejich rodičů její pohled na partnerské vztahy a život singles neovlivnilo. Dle slov Barbory ovlivnily její pohled na partnerské soužití a život singles vztahy, které vidí v naší společnosti.

Dle slov Barbory vztahy, které vidí v naší společnosti, ovlivnily její pohled na partnerské soužití a život singles.

Zda bude jedinec v partnerském vztahu bez uzavření manželství, či bude žít singles životem, dnešní společnost nějak neomezuje. Podle Barbory je společnost tolerantní a každý má právo si vybrat životní styl, který mu bude vyhovovat.

Komunikační partnerka č. 2, Cecílie

Identifikační údaje

Věk: 21 let

Současný stav: single

Cecílie pochází z úplné rodiny. Má starší sestru, které je 23 let. Bydlí s rodiči v rodinném domku. Přes týden obývá pronajatý panelákový byt s dalšími studenty. Je studentkou třetího ročníku bakalářského studia. V letošním roce bude skládat státní závěrečnou zkoušku. V budoucnu by chtěla studovat navazující magisterský obor.

Cecílie měla jako malá k manželství pozitivní vztah, ale postupem času se její názory na tuto instituci měnily. Jako malá si přála být nevěstou, ale v současnosti zastává názor opačný, potřebu vdávat se již nemá, přesto by si dokázala představit svatbu v pokročilém věku. Manželství vnímá jako závaznou a zároveň svazující věc.

„O manželství jsem přemýšlela už od dětství, ale mé názory se často mění, když jsem byla malá, chtěla jsem se vdávat. Od té doby se mé názory na manželství degenerují a já se zatím vdávat nechci, přijde mi to zbytečné, nechci se vázat takhle úplně na papír. Vdávat se budu možná až ve starším věku, až budu vědět, že mě nic nečeká. Nechci se pak rozvádět, hádat se o majetek a tak.“

Největší výhodou manželského svazku dle Cecílie je svatební obřad a právní moc svazku, která umožňuje v případě úmrtí partnera převést společný majetek na druhého partnera. Nevýhody manželství vidí v rozvodu, který je psychicky náročný pro oba partnery. Cecílie uvádí, že v současné době lidé vstupují do manželství v příliš mladém věku a touží po svatebním obřadu, jenž je motivací pro uzavření manželství. Cecílie zastává názor, že je lepší počkat, přechodně žít pár let v kohabitaci a až poté si partnera vzít. Dalším důvodem pro uzavírání manželství je podle Cecílie společná žádost o hypotéku, aby partneři mohli budovat společné bydlení.

Příčinu vysoké rozvodovosti vidí v tom, že lidé, kteří se vezmou, spolu tráví velké množství času, až u nich propukne „ponorková nemoc“.

„Ty lidi jsou spolu moc dlouho a přestanou si rozumět. Ponorková nemoc. Zjistí, že to není, co chtěli. Že s tímhle člověkem nechtějí strávit celý život. Jsou spolu tak dlouho, až si začnou lézt na nervy.“

Cecílie tvrdí, že si lidé volí nesezdané soužití, aby se v případě rozchodu zbavili právní odpovědnosti za svůj vztah a nemuseli se rozvádět.

„To je jednoduchý, když se rozejdou, tak to nebude mít takový následky, než kdyby se rozváděli. Já jsem toho zastáncem.“

Podle Cecílie se současná společnost k nesezdanému soužití staví tolerantně, možné negativní ohlasy zaznamenává u starší generace.

Pod pojmem singles si představuje člověka žijícího dobrovolně bez partnera, vyhledávajícího opačné pohlaví pouze za účelem sexuálního sblížení.

„Singles si představuju podle toho, když jsem jednou byla v kině a dávali tam dokument nebo co, singles, tak to jsou lidi, který nechtěj a nepotřebujou s někým být a vyhovuje jim život o samotě, když si chtějí zašpásovat, tak si zašpásují, ale to je všechno.“

Výhodu života solitéra vidí ve svobodném rozhodování, v nesení zodpovědnosti pouze za svoji osobu. Naopak nevýhodou singlovství je pocit osamění, solitér nemá s kým sdílet svoje úspěchy a prohry, nemá se o koho opřít, nemá člověka, se kterým by trávil volné chvílky, zároveň k tomu dodává, že život solitéra je dobrovolný a kdykoli ho dotýčný může změnit.

„Nikdo je neotravuje, můžou si dělat, co chtěj, jsou takový svobodný a nevýhody, jsou sami, nemaj se o koho opřít a tráví svoje chvílky o samotě, no tak je to svobodný rozhodnutí, když jim to nebude vyhovovat, tak si můžou kdykoli někoho najít. Ten člověk se kdykoli může rozhodnout, že už to dělat nechce, že jo, když zjistí, že mu tam něco vadí, že by potřeboval někoho, tak už singles není. Takže ty lidi to asi nepociťujou, že by jim něco v tom singles chybělo.“

Dlouholeté soužití rodičů poznamenalo její postoj k partnerským vztahům i k pohledu na singles. Přestože v současnosti nemá stálého partnera, v minulosti měla dva dlouholeté vztahy. Jeden trval tři roky a druhý rok a půl.

„To, že jsou naši spolu tolik let, mě určitě ovlivnilo, tak jinak bych předtím nebyla tak dlouho s jedním klukem. Nebo jako víš co. Já si myslím, že udržuju celkem dlouhodobý vztah.“

Podle Cecílie je v současné době jedno, jaký si jedinec zvolí styl partnerského soužití nebo to, zda zůstane sám. Společnost netlačí jedince do nějaké volby. Zdůrazňuje období komunismu, kdy společnost vyžadovala, aby mladí lidé byli sezdáni v případě, že mají potomky nebo, když spolu žijí delší dobu. Cecílie si myslí, že pro společnost byl člověk, který žil sám, označován pojmem stará panna či starý mládenec.

Komunikační partnerka č. 3, Jitka

Identifikační údaje

Věk: 23 let

Současný stav: single

Jitka pochází z úplné rodiny. Má mladšího bratra, kterému je 21 let. Bydlí s babičkou v panelákovém bytě. Přes týden obývá pronajatý panelákový byt s dalšími studenty. Je studentkou druhého ročníku magisterského studia. Do budoucna by ráda cestovala a uvažuje o trvalém přestěhování do zahraničí. Jitka měla před několika lety pouze jeden dlouhodobější vztah, který trval rok. Od té doby měla několik krátkodobých vztahů. V současnosti je single.

Pro Jitku manželský svazek důležitý je, jednou by se také ráda vdala, ale o svatbě zatím neuvažuje. Mrzí ji, že ostatní lidé v současnosti manželství takovou důležitost nepřipisují.

„Pro mě manželství důležitý je, určitě bych se jednou ráda vdala, ale mrzí mě, že někteří lidé v dnešní době tomu takovou důležitost nepřipisují, že se ožení, vdají a za dva, tři roky se rozvedou, já když bych se chtěla vdát, tak na celý život.“

Podle Jitky v manželství člověk nachází pocit jistoty, opory, sdílí své pocity, zážitky i zklamání s partnerem. Nevýhoda manželství je podle ní ve finanční oblasti, konkrétně v sociální sféře. Uvádí příklad svobodné matky, jež má nárok na přídavky na dítě, které by jako vdaná žena od státu nedostala.

Jitka si myslí, že mnoho lidí, kteří se v dnešní době berou, nepočítá se závazkem na celý život. Považují to za očekávaný posun ve vztahu.

Podle Jitky je rozvod nejčastěji zapříčiněn vzájemným neporozuměním. Dalším činitelem může být nevěra. Také popisuje odcizení a nedostatek času pro rodinu jako výsledek dnešní uspěchané doby. Fenomén, zvaný manželství na dálku, kde partner díky své práci cestuje a manželé spolu tím pádem často komunikují neosobně, například za použití internetu.

„Dříve nebylo tolik technologie, jako je tomu dnes. Tak k sobě měli lidé blíže, více si povídali. Byli ve větším osobním kontaktu než dneska, protože když se na to podíváš, hodně manželství funguje na dálku, já nevím, manžel lítá po celém světě, žena je doma s dítětem a hodně si volají třeba přes skype, píšou si sms. Komunikují přes chat. Já si myslím, že tohle hodně tomu vztahu ubírá, že díky tomu je tam neporozumění, napíšeš omylem jinou zkratku a může to mít jiný význam, překlikneš to do jiného okna a může vzniknout malér. Já si myslím, že je to hodně ovlivněno tou dobou, že dřív neměli takovýchle možností. Rodiny se věnovaly více dětem, trávily spolu více času, než je tomu dnes.“

Jitka si myslí, že důvodem, proč si lidé volí nesezdané soužití, je snadnost ukončení vztahu. Kohabitace může vést k častému střídání partnerů. Lidé žijící v nesezdaném soužití mají možnost častěji střídat partnery.

„Je to rychlejší, když budu chtít odejít, tak si vezmu tašku a odejdu, když mě to přestane bavit. Což je smutný, protože oni to třeba dělají třeba i v tom manželství, maj tam aspoň tu komplikaci s rozvodem. Ale takhle zase, když všichni budou takhle žít na psí knížku, tak je to hrozně rychlý na střídání partnerů.“

Dnešní společnost je rozdělena na dvě generace, jejichž pohled se na tuto problematiku různí. Starší generace zastává negativní postoj ke kohabitaci a mladší generace ji toleruje.

Pod pojmem singles si Jitka představí osamoceného člověka, který žije sám. Člověka nezávislého finančně i emočně, který je sám sebou spokojený. Zařazuje sem i nesezdané páry, které spolu nebydlí ve společné domácnosti.

„Singles, tak to je z anglického slovíčka sám, jediný, osamocený, to je tady teď momentální hit. Je to dívka či chlapec, kteří jsou spokojeni sami se sebou, s tím, co dělají, jak žijí, jsou nezávislí jak finančně, tak emočně. Možná mají vztah, ale s tím partnerem nebydlí. Člověk bydlí sám a stará se sám o sebe.“

Singles život považuje za vyhovující, ale pouze do 30 let, člověk se nemusí na nikoho vázat, může se rozvíjet jako osobnost, může uspokojovat své potřeby, aniž by se musel ohlížet na druhého, může si budovat kariéru. Člověku, kterému je přes 30 let a nikoho nemá, hrozí, že zůstane sám. Většina jeho přátel a známých může být v tomto věku zadaná a u toho konkrétního člověka to může vyvolat negativní pocity, někdy i depresivní stavy.

Její pohled na partnerské vztahy a život singles ovlivnilo soužití rodičů. Jitka si myslí, že její rodiče mají harmonický vztah plný lásky, což jí přijde po tolika letech neuvěřitelné. Sama by takový vztah jednou chtěla mít.

Společnost je podle Jitky velice tolerantní k různým netradičním formám partnerského soužití, někdy jí přijde, že až příliš. Myslí si, že společnost by se měla vrátit o krok zpět, kdy manželství mělo větší váhu, než je tomu dnes.

Komunikační partner/partnerka č. 4, Hana

Identifikační údaje

Věk: 22 let

Současný stav: zadaná

Hana pochází z úplné rodiny. Má mladšího bratra, kterému je 20 let. Je studentkou třetího ročníku bakalářského studia. Letošní rok bude skládat státní závěrečnou zkoušku. Do budoucna by chtěla ve studiu pokračovat v navazujícím magisterském oboru. Bydlí v rodinném domku s rodiči. Přes týden obývá pronajatý panelákový byt s dalšími studenty. Je v dlouhodobém vztahu, jenž trvá již sedm let.

Manželství považuje za důležitou součást partnerského života. Není zastáncem nesezdaného soužití. Myslí si, že když spolu lidé žijí, tak by se měli i vzít. Hana vidí

v manželství řadu výhod, nárok na informace o zdravotním stavu partnera a celkové sdělování veškerých informací o manželovi/manželce.

„Manželství je určitě dobrá věc, nejsem toho názoru, když spolu žijí jen tak a nevezmou se, buď víš, že s tím člověkem chceš být, tak si ho vezmeš. Když spolu chtějí ty lidi být, tak by se měli vzít. Sem zastáncem toho staršího názoru.“

Jako možnou příčinu rozvodů uvádí nevěru, změnu priorit partnerů či omrzení vztahu. Podle Hany mají partneři v kohabitaci větší svobodu, necítí vůči druhému takový závazek, jak je tomu v manželství, tím pádem je zde větší riziko vzniku nevěry.

Dle Hany společnost kohabitaci považuje za normální jev, běžně se vyskytující ve všech sférách společnosti.

„Nějak už se to neodsuzuje, dneska už jsou lidé zvyklí i na všechny varianty, že když spolu žijou dvě ženský nebo to, dneska už to není takový tabulizovaný téma jako dřív. Dneska už je to normální věc.“

Pro Hanu je solitér svobodný člověk bez závazků, který má více sexuálních partnerů, ale s žádným z nich nemá trvalý vztah. Hana považuje za výhodu života singles svobodu. Naopak solitér může trpět pocity osamění, až depresivními stavy.

„Nemusí se na někoho ohlížet, může si dělat, co chce a nevýhoda, může se občas cítit osamělý a smutný, když vidí ty páry kolem sebe.“

Hana tvrdí, že soužití rodičů nemá vliv na její pohled na partnerské vztahy či život singles. O vztazích má své představy, které nejsou ovlivněny nikým konkrétním. Dle Hany v současné době společnost nestigmatizuje jedince při volbě typu partnerského života či života solitéra.

Komunikační partnerka č. 5, Dominika

Identifikační údaje

Věk: 22 let

Současný stav: zadaná

Dominika pochází z rozvedené rodiny. Má mladší sestru, které je 13 let. Je studentkou třetího ročníku bakalářského studia. Letošní rok bude skládat státní

závěrečnou zkoušku. Do budoucna má v plánu ve studiu pokračovat v navazujícím magisterském oboru. Bydlí v rodinném domku s matkou a jejím přítelem. Přes týden bydlí se svým přítelem v panelovém bytě. S partnerem je ve vztahu již tři roky.

Zastávala názor, že by si nikdy nikoho nevzala. Na stejné úrovni se dá fungovat i v nesezdaném soužití. V současnosti tvrdí, že manželství uznává jako instituci ztvrdující lásku dvou lidí. Když je člověk zamilovaný, tak by chtěl mít stejné příjmení jako jeho partner a založit rodinu. Dominika často ve svých postojích působí nerozhodně. V průběhu rozhovoru se vrací k názoru, že vlastně manželství v dnešní době není důležité, když vidí vzrůstající počet rozvodů a často slyší o dramatickém průběhu některých soudních přelíčeni.

Jako výhodu manželství označuje jednotnost příjmení, které vlastní jak rodiče, tak i potomci. Do nevýhod manželství zařazuje rozvod, jež lidé žijící v kohabitaci nemusí podstoupit. Ti od sebe mohou jednoduše odejít. Dominika si myslí, že v dnešní době si lidé neuvědomují vážnost manželského slibu, v podstatě počítají s tím, že když si někoho vezmou, tak se nejspíš za čas rozvedou. Podle Dominiky by mělo být manželství symbolem celoživotního vztahu a mělo by jít o plánování společné budoucnosti.

„Je to takovej oficiální sňatek, že to všichni vidí, že to tak jako funguje. To dítě má rodiče, kteří se jmenujou stejně. I pro ty děti je to lepší, že rodiče nemusí vysvětlovat, proč se jmenují jinak, nemají v tom ty děti takový zmatek. Nevýhody jsou v tom rozvodu, z normálního vztahu můžeš jít prakticky hned, domluví se spolu. Když jsou prostě svoji, tak to trošku trvá dýl, než se rozvedou, to soudní vyjednávání a prostě ty peníze a děti a majetek a všechno. Když vidím, jaká je rozvodovost. Lidi si neuvědomujou, že to něco znamená, když se vezmou, tak se vezmeme a třeba pak se rozvedeme. Když se dva vezmou, mělo by to být až do smrti a plánování tý budoucnosti.“

Dominika vidí největší výhodu kohabitace v rychlém ukončení vztahu, bez komplikací v podobě rozvodového řízení. Jako nevýhodu označuje negativní pohled společnosti na pár žijící v nesezdaném soužití. Společnost je, dle jejich slov, zvyklá na to, že když spolu partneři mají potomka, tak musí být automaticky svoji.

„Když se budou chtít rozejít, tak se nějak tak jako rozejdou a nějak extra se to řešit nebude. Bude se to dát řešit asi lepší cestou, než kdyby byli jakoby svoji. Nevýhody jsou možná v tom, že ta společnost to bude brát tak jakoby, jo, že jsou spolu, oni se furt nevzali, to je divný on jí bude určitě podvádět. Nebo takovej ten pohled tý společnosti, která je furt zvyklá na to, že když spolu mají to dítě, tak musí být jasně manželé, ať jim dávaj důkaz tý lásky.“

Pojem „singles“ pro Dominiku vyjadřuje označení pro člověka, který žije sám, bez partnera. Výhodou takového stylu života je bezstarostnost, užívání si života bez jakékoli zodpovědnosti za druhého. Solitér rozhoduje jen o svém vlastním životě, osudu. Jako výhodu singles označuje možnost promiskuitního života.

„Člověk si užívá, jede si na svoje triko. Nebereš za někoho zodpovědnost. Když o něčem rozhoduješ a někoho máš, tak nerozhoduješ jenom o svém osudu, ale o osudu jiných lidí. Takže je dost možný, že to někomu vyhovuje, že není schopnej prostě myslet i na jiný, že prostě myslí jenom sám na sebe. Taky promiskuitní život, může mít výhodu singles.“

Za nevýhodu považuje sociální izolaci, která může díky stylu života singles vzniknout. Člověk se vyčlení za standardního směru, který udává společnost, tím, že s nikým nežije a nezaloží rodinu. Vybočuje z tohoto směru, a proto se může stát společensky vyloučeným.

„Člověk se nenaučí žít v takovej tej malej komunitě, jako je ta rodina. Život směřuje nějakým směrem a ten člověk nepochopí ten standardní směr, kterej se tady považuje za standardní, že prostě s někým je, že založí rodinu, že je prospěšnej pro tenhle ten stát, že bude vydělávat na důchodce. Tak to může bejt nevýhodou, že ten člověk bude tím krajním exotem na okraji společnosti prostě.“

Komunikační partnerka č. 6, Františka

Identifikační údaje

Věk: 25let

Současný stav: zadaná

Františka pochází z rozvedené rodiny. Má čtyři sourozence. Je studentkou prvního ročníku magisterského studia. Po studiu by ráda založila rodinu, budování kariéry by odložila na pozdější dobu. Bydlí v panelákovém bytě s partnerem. Do školy pravidelně dojíždí. S partnerem je v trvalém vztahu již dva roky.

Manželství má pro Františku velkou důležitost. Jestliže se v manželství objeví nějaké nesnáze, je mnohem těžší od partnera odejít, než když lidé nejsou sezdáni.

„Myslím, že je dost důležitý, protože když si někoho vezmeš, tak teoreticky by to mělo být mnohem těžší od toho člověka odejít, když se potom začnete hádat, tak když spolu jenom chodíte, tak je mnohem jednodušší říct nazdar. Ale když prostě jste manželé, tak o tom člověk mnohem víc přemýšlí, neudělá ten krok toho rozchodu tak rychle, proto si myslím, že je důležitý.“

Ve svazku manželském vidí jen samé pozitivní aspekty, společné příjmení všech členů rodiny, informovanost o zdravotním stavu manžela/manželky. Františka si myslí, že v současnosti se lidé většinou „berou“, aby potvrdili svoji lásku před ostatními. Spousta lidí vstupuje do svazku manželského, aby ukázali ostatním, jak velká je ta jejich láska, aby ostatní toho slibu byli svědkem.

Františka se domnívá, že nesezdané soužití si lidé volí, jelikož se bojí závazku, a říká, že je mnohem snazší z tohoto vztahu odejít. Ve snadném odchodu vidí nevýhodu, myslí si, že by partneři měli na vztahu pracovat a snažit se překonávat překážky.

„Bojí se závazků, protože je právě mnohem jednodušší utýct z toho vztahu, protože když si někoho vezmeš, tak je to potom mnohem víc papírování, stojí to peníze, je to takový komplikovanější, je to prostě závazek, proto si myslím, že lidi volej to, že nechtěj být manželé, protože to je jednodušší, ale ono by to nemělo bejt jednodušší, ono prostě na sobě musíš pracovat. A nechávat si ty zadní vrátka, kdyby to nevyšlo, tak prostě z toho můžu kdykoli vycouvat, tak do toho vztahu nejdeš s tím, s čím bys do toho měla jít.“

Společnost je na kohabitaci již zvyklá, považuje ji za jinou alternativu manželství, nedochází tedy k odsuzování těchto párů.

Pro Františku je singles osoba žijící sama s dětmi, bez partnera. Život singles pro ni představuje jen samé nevýhody, zejména při výchově potomků. Solitér může

trpět pocitu osamocení, nemá s kým sdílet informace, chybí mu fyzický kontakt. Proto často dochází k tomu, že člověk, aby nebyl sám, raději volí vztah, který je pro něj nevyhovující.

„Já si myslím, že to má jenom nevýhody na výchovu dětí, většina lidí potřebuje někoho k sobě, aby si měl s kým povídat, pomazlit se. Tím pádem je to dost nevýhodný být jako singles. Bohužel to ale často vede k tomu, že lidi si hledají někoho jen, aby někoho měli, a potom třeba nejsou tak šťastní a mají strach, že budou sami a potom ten vztah, když si někoho najdou, už není tak spokojený, jak by měl být, a s tím člověkem zůstávají jen ze strachu, aby nebyl sám.“

Františka si myslí, že život singles nemusí být dobrovolnou volbou, například pro rozvedenou osobu, která má v péči děti. Pro tuto osobu je mnohem těžší přivést do rodiny s dětmi cizího člověka. „Musíš si toho partnera pečlivě vybírat, protože máš zodpovědnost a rozhoduješ vlastně i za svoje děti.“

Její názor na partnerské vztahy a singles nepoznamenalo soužití rodičů, ale dělá si vlastní názor na základě pozorování různých vztahů.

„Já si myslím, že spíš jako by tady k tomu si dělám názor na základě toho, jak vidím ty vztahy, že dřív jsem se na to dívala jinak, ale tak, jak vidím, jak ty vztahy fungují, jak se rozpadají a nerozpadají, jak to funguje a nefunguje, tak já si vytvářím ty názory k tomu, co sem teď řekla.“

Františka charakterizovala společnost jako „rozmazlenou“ v tom smyslu, že si občané nedokážou udržet dlouhodobý stálý svazek.

"Společnost je hrozně rozmazlená, všichni chtějí všechno, všichni chtějí všechno vyzkoušet a jakmile se jedna věc pokazí a nepodaří, tak od toho utečou. A to právě si myslím, že je ta chyba společnosti skrz ty vztahy, protože ty lidi si řeknou, tak co, zkusím si, jestli by to s někým nebylo lepší, tak začnou podvádět. A to si myslím, že je právě vliv té společnosti a celkově to, jak ty lidi dneska žijou, jsme rozmazlení, u ničeho nevydržíme a chceme toho moc, nestačí nám to, co máme, a to ovlivňuje to, jak ty vztahy dneska vypadají. Místo toho, abychom pracovali s tím, co máme a snažili se hledat kompromisy a naučili jsme se s tím druhým žít a respektovat ho, tak jakmile nastane

nějaký problém, tak prostě utečeme, protože můžeme, protože nám v tom nic nebrání, protože právě nežijeme většinou v manželství, protože ta společnost je tak nastavená.“

Komunikační partner č. 7, Miloš

Identifikační údaje

Věk: 22let

Současný stav: single

Miloš pochází z úplné rodiny. Má starší sestru, které je 27 let. Je studentem druhého ročníku bakalářského studia. Do budoucna plánuje najít si dobrou práci a užívat si života, dokud je mlád. Bydlí s rodiči v rodinném domku. Přes týden obývá pronajatý panelákový byt s dalšími studenty. V současné době je single, vážnější vztah dosud neměl.

Miloš si myslí, že manželství je i v dnešní době důležité, je důkazem celoživotního partnerství. Vstup do svazku manželského je známkou toho, že spolu partneři chtějí být po celý život a vnímají sezdání jako stvrzení svojí lásky.

„Je to důležitý úvazek na celý život, když někdo má někoho doopravdy rád a chce to nějak stvrdit, tak se prostě vezmou, když si lidi hodně věří a myslí si, že je nemůže potkat něco, co by je rozdělilo, tak se prostě vezmou.“

Podle Miloše má manželství řadu výhod, manžel se nemusí starat o chod domácnosti, protože má doma manželku, která mu uklidí a uvaří. Nevýhodu manželství vidí ve ztrátě svobody, v omezení styku s přáteli. Hlavním důvodem pro vstup do svazku manželského je podle Miloše iniciativa ze strany žen, které touží po snubním prstýnku. Naznačuje, že ženy touží po manželství více než muži. Sam Miloš se do manželství nehrne.

Příčinu vysoké rozvodovosti připisuje manželským neshodám, častým hádkám. Myslí si, že se lidé rozvádí, protože si nepochopí, nedokážou spolu komunikovat a případné neshody si nedokážou vyjasnit, raději volí právní cestu, která jejich sňatek zruší. Lidé žijí v nesezdaném soužití, protože je pro ně jednodušší v případě ukončení vztahu. Sami pro sebe rozchod přijmou lépe, než kdyby se rozváděli. Rozvod je

zdlouhavý a psychicky náročný. Pro vnitřní pocit je lepší se rozejít, než se dát rozvést. Kohabitace je podle Miloše stavěná na důvěře. Pokud si lidé věří, nemusí si pojistit vztah manželstvím.

„Bud' se nechtějí vázat, je to pro ně jednodušší, když to skončí, i pro sebe to líp přijmou. Rozvod je zdlouhavej, to papírování. I osobně vnitřně to lidi přijímaj lépe.“

Miloš si pod pojmem singles představí osamoceného člověka, který žije sám a nikoho nemá. Výhodou solitéra je svoboda, nikdo ho neomezuje, není na nikoho vázaný, může se rozhodovat sám za sebe, nemusí brát na nikoho ohled.

„Nikoho neomezuje. Může si dělat, co chce. Není vázanej na někoho jiného. Může se rozhodovat sám, nemusí brát na nikoho ohled.“

Jako nevýhodu uvádí, že jedinec časem může zjistit, že by chtěl tento styl života změnit a že už to možná změnit nepůjde. Zároveň však říká, že život singles je dobrovolný hlavně v mladším věku, kdy má člověk větší možnost změnit tuto volbu.

Jeho pohled na partnerské vztahy a život singles je poznamenán soužitím jeho rodičů, kteří spolu perfektně vychází. V jejich harmonickém vztahu vidí inspiraci, ale i přesto manželství plánuje až ve vyšším věku. Na takovýto závazek se ještě necítí být připraven, zatím si chce užívat a budoucí manželku ještě nehledá. Společnost v současnosti považuje za tolerantní k různým alternativám partnerských vztahů, je shovívavá i vůči lidem, kteří žijí bez partnera.

„Proč ne, je rozhodně více těch nesezdaných soužití než dříve, teď je normální, že je někomu 30 a je svobodný, já si myslím, že je to něco normální, co by limitovalo jakoby společnost. Je to jedno, společnost to neřeší, je moderní doba, každej to takhle vnímá, že si může dělat každej, co chce. Nejsou tady takový ty morální zásady jako za komunistů.“

Komunikační partner č. 8, Václav

Identifikační údaje

Věk: 23 let

Současný stav: single

Václav pochází z úplné rodiny. Žádného sourozence nemá, je jedináček. Studuje třetí ročník bakalářského studia, státní závěrečnou zkoušku si o rok odložil, stále se rozhoduje, zda bude po ukončení bakalářského studia ve studiu pokračovat, či zda půjde pracovat. Spíš se přiklání k tomu, že by šel pracovat. Když vidí svoje vrstevníky, jak jsou finančně zajištěni, tak by si také chtěl budovat finanční jistotu, aby si v budoucnu mohl postavit rodinný dům a založit rodinu. Zatím bydlí s rodiči v rodinném domě. Přes týden je ubytován na vysokoškolské koleji. V současné době je single, dříve měl vztah trvající tři roky.

Podle Václava je manželství nejdůležitější instituce v naší republice a jednou by se také rád oženil. Manželství vytváří rodinné zázemí, dává lidem pocit jistoty, mají se kam vrátit. Ve svazku se dle jeho slov také dají ušetřit finance.

„Neznám dost dobře ten právní systém, jak to dneska funguje. Ale rozhodně výhody pokud se bude spekulovat o tom, jestli na tom lze ušetřit, tak bych řekl, že prostě rodinný zázemí nebo něco takovýho asi je, a výhoda je prostě v tom smyslu, že lidí ví, že se mají kam vrátit. Já v tom nevidím žádnou nevýhodu, protože jsem v tý zabředlý situaci, že všichni okolo to tak maj.“

Václav si myslí, že příčiny rozvodů jsou způsobeny dnešní společností, kde lidé uzavírají sňatky neuváženě. Společnost je také k rozvodům benevolentnější, než tomu bylo v dobách komunistického režimu, kdy byl rozvod společensky odsuzovanou záležitostí.

„Protože za bývalýho režimu to nebylo zas tak jednoduchý, ty lidi bývali hrozně pokrytecký, říkali si, co si o mně budou myslet sousedovic. Kdežto dneska je to zapříčiněno tím, že lidi neuváženě uzavíraj sňatky, a nebo tím, že ta společnost je taková benevolentnější vůči tomu rozvodu. Tak se rozvedu a život jde dál.“

Václav si myslí o nesezdaném soužití, že nemůže nahradit manželství. Když spolu lidé bydlí a jsou spolu delší dobu, tak by se také měli vzít. Avšak je to o vzájemné domluvě, je to subjektivní záležitost každého jedince. K nesezdanému soužití se společnost staví stále negativně, protože naše populace stárne.

„No, já si myslím, že právě u nás to bude asi spojený i s tím, jak naše populace stárne a bude to ten konzervativní názor přetrvávající z dob komunismu, že prostě manželství,

tak to vždycky fungovalo a tak to má fungovat, a proto si myslím, že nesezdaný páry jsou viděny spíš negativně.“

Pod pojmem singles si představuje někoho, kdo je stále sám. Život solitéra má výhody, že se člověk nemusí na nikoho ohlížet, je svobodný. Podle Václava se může najít nějaké individuum, které by si singlovství vybralo dobrovolně, ale jinak to považuje za nedobrovolnou volbu.

„Já si myslím, že rozhodně se může najít nějaký individuum, který si to tak volí, protože mu to tak vyhovuje. Ale ve většině případů to tak nebude. V tom budou hrát roli asi nějaký fobie.“

Václav je do jisté míry ovlivněn vztahem svých rodičů, který má vliv na jeho postoje k partnerským vztahům a k životu singles.

Společnost nějak působí na rozhodování jedince. Dnes se společnost staví benevolentně k věcem, které by před 30 lety byly nemyslitelné. Z tohoto důvodu v postojích společnosti vidí jistý vývoj, zároveň nastiňuje myšlenky, že se tento vývoj může ubírat jiným směrem.

Komunikační partner č. 9, Karel

Identifikační údaje

Věk: 23 let

Současný stav: single

Karel pochází z rozvedené rodiny. Žádného sourozence nemá, je jedináček. Je studentem druhého ročníku bakalářského studia. Po ukončení školy by se rád realizoval v soukromém sektoru jako podnikatel. Bydlí sám v pronajatém rodinném domku. Jednou do měsíce jede navštívit svou matku. V současné době není zadaný, ale partnerku hledá. Měl jeden stálý vztah, který trval 3 roky.

O manželství si myslí, že není překonanou institucí a i v dnešní době ji považuje za důležitou. Podle Karla mnoho lidí považuje manželství za překonanou záležitost a tuto instituci podceňuje. Lidé se nechtějí sezdávat kvůli finanční stránce, nechtějí se dělit o svůj majetek, nechtějí se vázat, brát partnerské soužití vážněji. Dneska je modernější se nebrat, lidé spolu nedokážou vydržet tak jako v dřívějších dobách.

Každý touží po kariéře. Takto je to nastaveno společností, která udává tempo. Chtějí si raději rozvíjet kariéru, než se vázat manželským svazkem.

Výhodou manželství je to, že člověk nezůstává sám, je o něj případně postaráno od blízké osoby, získá příbuzné, kteří mu mohou také pomoci, například při výchově dětí.

Nevýhodu manželství připisuje většímu závazku, který tato instituce vyžaduje. Rodina nemá nárok na sociální přídavky, na které by třeba nárok měli, kdyby nebyli sezdáni. Další nevýhodou je rozvod. Pro Karla je manželství svazkem právním i morálním.

„Člověk je svázaný tím manželstvím, postarat se o manželku a o děti. Ekonomická stránka, přídavky nedostane většinou, pokud chlap vydělává či ženská má nějaký peníze, tak většinou na to nemají nárok. Když se rozvedou, tak s tím jsou daleko větší problémy. Je to závazek jak právní, tak i morální.“

Kohabitaci si podle Karla volí lidé, aby měli pocit volnosti ve vztahu, nechtějí brát vztah vážně.

Jako nevýhodu nesezdaného soužití vidí v tom, že partneři od sebe mohou odejít bez právních důsledků. Výchova dětí by byla „kvalitnější“, kdyby rodiče byli manželé.

„Tak třeba výchova dětí není taková, jaká by měla být. Děti mohou strádat hlavně po tý psychický stránce. Když žijou ty lidi na psí knížku, tak je to horší, než když jsou v manželství, o ty děti se daleko hůř postaraj. Není to pravidlo, ale myslím si, že když nemají tu soudnost nebo takovou tu morální motivaci vychovat děti dobře v tom manželství než v tom, když jsou vychovávány děti takhle volně.“

Společnost se k nesezdanému soužití staví různorodě, mladší generace má na kohabitaci pozitivní názory a starší generace má na to názor negativní.

„Mladší generace má na to spíš pozitivní názory a ta starší generace na to akorát nadává. Dříve byl skoro každý zvyklej žít tak, že mladej pár čekal dítě, tak se okamžitě vzali a tvářili se, že to dítě počal v manželství.“

Pod pojmem singles si Karel představí svobodného člověka žijícího lehkovážným, promiskuitním stylem života. Je to člověk, který vážný vztah nechce a nehledá ho.

„Je to člověk, kterej má absolutní svobodu, má hodně sexuálních partnerů a pije hodně alkoholu. Pro mě je to člověk, kterej absolutně nehledá a nechce žádný vztah. Dneska je to moderní slovo pro někoho, kdo je jakoby sám. Ale myslím si, že to má obecnější ráz. Podle mě je to někdo, kdo žije delší dobu sám, třeba 5 let sám a je na ten svůj život zvyklej a nechce ho třeba měnit, tak ten člověk je podle mě singles.“

Pro Karla je výhodou, že se člověk o nikoho nemusí starat, má čas na svoje záliby, na své přátele. Nevýhodou je, že se člověk po čase může cítit deprivovaný.

Komunikační partner č. 10, Tomáš

Identifikační údaje

Věk: 22 let

Současný stav: zadaný

Tomáš pochází z úplné rodiny. Má starší sestru, které je 25 let. Je studentem druhého ročníku bakalářského studia. Po škole by se rád více věnoval cyklistice, kterou provozuje na profesionální úrovni již 6 let. Bydlí s rodiči v rodinném domku. Přes týden obývá panelákový byt s dalšími studenty. Má stálý vztah již tři roky.

O manželském svazku si myslí, že je do 30 let zbytečný. Člověk by se neměl hned vázat. Manželství má být na celý život, v manželství spolu partneři plánují rodinu.

Podle Tomáše člověk, který žije s někým v nesezdaném soužití, o rodině nepřemýšlí. Lidé se berou, protože s tím druhým plánují rodinu, chtějí rozvíjet rodičovství. Chtějí svůj vztah někam posunout.

V manželství moc výhod nevidí, říká, že je to napořád a tento vztah lidi příliš svazuje. Když chtějí partneři vztah ukončit, tak se musí rozvést. A partneři si pak v životě nesou sociální status rozvedený/rozvedená.

Příčiny rozvodu jsou podle Tomáše různorodé. Například může mezi partnery dojít k vyprchání lásky a vzájemného porozumění, zjistí, že spolu nedokážou žít pod jednou střechou, dále se může objevit nevěra, která je typická u mužské populace, dokonce to je u mužů považováno za normální věc. Srovnává kohabitaci a manželství a konstatuje, že je to v podstatě stejné jsou- li lidé manželi či spolu chodí.

„To je jako u rozchodu, buď se nemají rádi a časem to zjistí. Zkusili spolu bydlet a zjistili, že to k tomu není. Pak je tam nějaká nevěra, což je častý, u chlapů se tomu nedivím, u chlapů to je normální věc. Neklape jim to, je to stejný, jako když spolu chodí, a pak zjistí, že jim to neklape. To stejný je i v manželství.“

Tomáš si myslí, že si lidé volí nesezdané soužití, protože si chtějí užívat lehkovážného života, chtějí mít možnost flirtovat i s jinými osobami opačného pohlaví, což by v manželském svazku nebylo přípustné.

„Chtějí si užívat života. Chtěj bejt dlouho mladý. Flirtovačka. Pokud někdo flirtuje a je zadaný, tak to není tak hrozný, jako když někdo flirtuje a je ženatý. Pokud si někoho vezmu, tak to nedělám proto, abych začal flirtovat s někým jiným. To je muj názor. Neberou manželství jako podstatnou věc. Ale říkám, když už je někdo s někým dlouho, tak by to tu svatbu jako chtělo.“

Tomáš za singles považuje jedince, který je bez partnera, introverta, který nevyhledává společnost druhých lidí, tudíž nemá žádný důvod hledat si partnera, sám si vystačí. Nevýhodu singlovství vidí v pocitu osamění, díky kterému se může objevit i deprese. Člověk, který žije sám, se musí starat i o domácnost sám a celkově si vše zařizuje sám. Nemá možnost sdílet informace s druhým pohlavím, například dojmy ze svých zálib. Je zde i možnost, že člověk zůstane sám po zbytek života.

„Člověk se o všechno musí postarat sám, musí si vařit, uklízet, všechno si musí zařizovat sám. Mohou se stát různý ty deprese. Nemá si s kým povídat o svých zájmech. Je to furt stejný a on si řekne, že by to chtělo si někoho najít, ale když je někomu třeba 50, tak si bude těžko někoho hledat.“

Jeho pohled na partnerské vztahy a život singles soužití jeho rodičů poznamenalo. Jeho rodiče spolu vycházejí vzorově, nehádají se, mají podobné názory a jsou pro něj příkladem toho, jak by i on mohl v budoucnu své manželství vést.

Podle Tomáše se společnost při pohledu na kohabitaci a život singles dělí na dva tábory, mladí to akceptují, pro starší generaci to je nepřípustné. Jako příklad uvádí svoji babičku, která s nesezdaným soužitím nesouhlasí.

Komunikační partner č. 11, Ondřej

Identifikační údaje

Věk: 26

Současný stav: zadaný

Ondřej pochází z rozvedené rodiny. Má mladší sestru, které je 22 let. Je studentem čtvrtého ročníku vysoké školy, která je zakončena státní závěrečnou magisterskou zkouškou. Po ukončení studií by rád založil rodinu a věnoval se své práci. Bydlí v panelákovém bytě se svou přítelkyní, se kterou žije dva roky.

Podle Ondřejova názoru nemá manželství v současné době pro mladé lidi do 30 let velkou důležitost a vážnost, jako tomu bylo před cirkou před 30, 40 lety. Je to instituce, do které se lidé začlení a díky tomu mohou mít v podvědomí jisté napětí v podobě určité svázanosti.

Ondřej tvrdí, že výhodou manželského svazku je existence poměrně stálého vztahu. Když tím vztahem něco otřese, tak je manželství forma, která je při problémech dlouhodoběji udržitelná, ale ne do nekonečna. Kdežto v nesezdaném soužití může případná hádka nebo neshoda vztah ukončit. V manželství by taková hádka, neshoda rozvod znamenat nemusela díky komplikovanosti rozvodového řízení a s ním spojené administrativy. Dalším kladem je dle Ondřeje možnost spolehnout se na partnera, společné půjčky a některé sociální výhody, i když jsou pro něj sociální výhody v dnešní době zanedbatelné. Výhodou může být i fakt, že potencionální protějšek ví, že je osoba zadaná, a to díky prstenu, který nosí.

Nevýhodu vidí v tom, že manželský svazek je dost svazující a lidi s menší psychickou odolností může svazovat takovým způsobem, že při větším konfliktu se mohou rozvést. Dále se zmiňuje o tom, že manželství není nekonečný stav a dnes je moderní být volný.

Uzavření sňatku je podle Ondřeje v současné době snem každé mladé ženy, která má vytvořenou představu o svém svatebním dni. Zároveň to však neznamená, že by si muž svoji svatbu představovat nemohl.

„Tohle je snem každé mladé ženy, jednoho dne její velký den podle jejích představ, že si vysnila, že by se chtěla vdávat. Chlapi určitě mají také své představy o svatbě, svoji představu manželství, že nejsou tak zromantizovaný jako u žen, ale to neznamená, že chlap o své svatbě nemůže snít.“

Příčinu rozvodů přičítá promiskuitě, neporozumění si partnerů, dlouhodobější nemoci, psychické poruše a zevšednění vztahu.

Nesezdané soužití si lidé volí, protože je to jednodušší forma být ve vztahu s někým koho máme rádi. Velký podíl na aktuálním stavu tohoto jevu v naší společnosti má období komunismu a to, jakým stylem žili naši rodiče, jelikož dříve bylo moderní vdávat se ve 20 letech a následně vychovávat potomky. Dle Ondřejova názoru ve 20 není člověk vyspělý, vyzrálý, psychicky uzpůsobený k tomu, aby si ve 20 vybral někoho, s kým by chtěl strávit zbytek života.

Za výhodu nesezdaného soužití považuje to, že se partneři v kohabitaci mohou cítit svobodněji, volněji. Mají volnější cestu ke svým koníčkům, zájmům, také ke svému partnerovi, protože jejich psychiku neobtěžuje pocit svázanosti. Větší volnost může partnery více spojovat.

Podle Ondřeje se v některých případech může stát, že se jeden z partnerů chce žít v manželství a druhý upřednostňuje nesezdané soužití.

„Výhody jsou ty, že se lidi mohou cítit volněji v tom vztahu. Máš volnou cestu ke svým koníčkům a zájmům, taky zároveň ke svému partnerovi, ať už je v jejich psychice může a nemusí cokoli svazovat, takže to by jim mělo pomáhat, a zároveň by ten vztah měl být tím obohacován a neměl by strádat. Tou větší volností partnerů a to je může více spojovat. Rizikem může bejt nepochopení od protějšího partnera, on si může představovat něco trošku jiného, může ho to svazovat a působit to naopak, každéj to může mít trošku jináč.“

Pod pojmem singles si představuje člověka, který je dlouhodobě bez partnera, ale i nesezdaný pár.

„Člověk, který je dlouhodobě, permanentně osamělý, ale může to být i nesezdaný pár, který se vyhnul instituci manželství a žije spolu na hromádce. Co se týče osamělého člověka, tak je to člověk, který nemůže být stoprocentně šťastný a nemůže život prožít

šťastně naplno, protože mu vždycky bude něco chybět. My jsme uzpůsobený tak, abychom žili v páru. Vždycky bude hledat protějška a bude chtít s někým být. Jsme uzpůsobený, abychom žili v páru. Singles jsou lidé, kteří se vzdali instituce manželství.“

Výhodou života singles je svoboda. Člověk si myslí, že má relativní svobodu, ale zároveň psychicky strádá a v celkovém součtu na něj takový životní styl může působit negativně.

Ondřeje poznamenalo soužití jeho rodičů při utváření jeho názorů na partnerské vztahy a život singles. Díky tomu, že pochází z rozvedené rodiny, tak je jeho náhled na instituci manželství takový, že když se mají dva lidé rádi, milují se, tak spolu mohou žít, potažmo vychovávat potomky, i bez instituce manželské.

Ondřej uvádí, že společnost ovlivňuje to, jakým partnerským životem či životem singles budeme žít. Z minulosti víme, že v době komunismu naše babičky, dědové spolu žili cirká od 17 let po celý život a počet jejich sexuálních partnerů nebyl nikterak výrazný. Současná doba je diametrálně odlišná, společnost neudává směr, kterým by se partnerské vztahy měly ubírat. Dneska je jednodušší se nechat rozvést, rozejít, a pakliže manželé nemají nějaký velký závazek v podobě například dětí nebo majetku, už je nic nesusazuje a i ten majetek, potažmo děti, se dneska velmi nerespektují, jako tomu bylo v minulosti. Společnost nám to dovoluje. Za dob komunismu byli lidé, kteří se rozešli nebo rozvedli automaticky odsunováni a vytlačováni na okraj společnosti, kdežto dneska je ta situace jiná.

Komunikační partner č. 12, Ladislav

Identifikační údaje

Věk: 22 let

Současný stav: zadaný

Ladislav pochází z úplné rodiny. Má starší sestru, které je 26 let. Je studentem druhého ročníku bakalářského studia. Po jeho dokončení by rád ve studiu pokračoval na magisterské úrovni. Bydlí s rodiči v panelákovém bytě. Přes týden obývá panelákový byt s dalšími studenty. Má stálý vztah již dva roky.

Podle Ladislava je manželství založeno na společné domluvě partnerů, v současné době není kam spěchat a sezdání je dobré odložit na pozdější dobu. Manželství nepřikládá velkou důležitost. Když se dva lidé vezmou, tak je to pro Ladislava opravdovou známkou toho, že se mají rádi.

„Je to o čase a o společný domluvě, kdy o tom začnou partneři přemýšlet, je to o tom se domluvit, není kam spěchat v dnešní době. Nepřikládám mu zas až takovou důležitost, záleží na tom, zda to pro někoho bude mít výhody, nebo nevýhody. Je to individuální. Pro mě je to známka toho, že se lidi mají rádi.“

Výhodu manželství vidí v možném nároku na hypotéku, vzájemné pomoci a větší důvěře mezi partnery. Jako nevýhodu manželství považuje omezení ve svobodném rozhodování, partneři by se měli na všech zásadních rozhodnutích domlouvat.

Ladislav si myslí, že lidé vstupují do svazku manželského kvůli rodičům, kteří očekávají, že se jejich syn jednou ožení a založí rodinu. Také kvůli tomu, že pár touží po společném příjmení. A v neposlední řadě se lidé sezdávají, protože chtějí stvrdit svoji lásku.

Příčinu rozvodů přisuzuje dnešní uspěchané době, kdy na sebe lidé nemají čas, budují kariéru a na rodinu jim moc času nezbyvá.

Nesezdané soužití má pro něj výhodu v tom, že když budou chtít ukončit vztah, vyhnou se rozvodu. Jako možné riziko mu přijde, že nesezdaní lidé nemají společné právo na nemovitosti. Když se pár rozhodne postavit si rodinný dům, mohou nastat komplikace s tím, kdo je vlastníkem.

Ladislav si myslí, že mladší generace nesezdané soužití toleruje a starší generace očekává od partnerů, že se vezmou.

„Taková ta stará škola se k tomu staví negativně, to je určitá nevýhoda pro ty lidi, že se jich furt ptaj, proč spolu nejsou oficiálně, třeba ty rodiče, prarodiče by mohli bejt proti tomu.“

Pod pojmem singles si Ladislav představuje osamoceného, svobodného člověka, který žije promiskuitním životem.

„Někdo sám a svobodnej a má třeba jenom náhodný známosti.“

Člověk, který je singles, se může rozhodovat svobodně. Avšak nevýhodou solitérství je podle Ladislava samota. Také si myslí, že život singles je přijatelný do 30 let, poté už je to spíše obtěžující záležitost.

Život singles, je ve většině případů dobrovolný. Někdy na volbu solitérství může mít vliv špatná zkušenost s partnerskými vztahy.

Soužití rodičů poznamenalo jeho pohled na partnerské vztahy a život singles. Jejich soužití vidí jako inspiraci, nikdy si nevšiml žádných větších problémů v jejich vztahu.

Současná společnost volbu partnerského soužití a života singles nějak neomezuje, každý má svůj svobodný názor a může se sám rozhodnout, společnost by ho neměla stigmatizovat.

5. Diskuze

Na základě poznatků získaných z výzkumné sondy, jejímž úkolem bylo zjistit postoje a názory studentů vysokých škol k manželství, k nesezdanému soužití a k životu singles, jsem se pokusila vyvodit následující rezultáty.

Z výzkumu časopisu Naše společnost, který byl realizován Centrem pro výzkum veřejného mínění v letech 2003 - 2011, vyplývá, že většina probantů nepovažuje manželství za zbytečnou instituci (Šamanová et Stehulová, 2011), (viz příloha 4). S tímto faktem souhlasí probanti: č. 4 Hana, č. 6, Františka, č. 7 Miloš, č. 8 Václav, kteří uvedli, že manželství je důkazem celoživotního partnerství. Vstup do svazku manželského je známkou toho, že spolu partneři chtějí být po celý život a vnímají sezdání jako stvrzení své lásky.

Matoušek (2003) uvádí že, současný trend ukazuje, že mladý člověk se soustřeďuje na dokončení studia a rozvoj pracovní kariéry, což vede k odkládání sňatků i potomků. S tím souhlasí probanti: č. 2 Cecílie, č. 3 Jitka, č. 9 Karel, č. Tomáš, č. 11 Ondřej, č. 12 Ladislav, kteří by si rovněž nejprve chtěli budovat kariéru. Pro manželství by se rozhodli až v pozdějším věku.

S tímto názorem souhlasím, domnívám se, že mladý člověk by si měl nejprve dokončit vzdělání a najít si pracovní uplatnění. Partneři by si měli vybudovat společné bydlení a až poté vstoupit do svazku manželského. Manželství pro mě představuje důležitou instituci, která má pevnější základy pro vybudování si plnohodnotného a stalého partnerského soužití.

Probantka č. 1 Barbora, zastávala názor označující sezdání za zbytečné a nepotřebné pro dnešní dobu.

Ve výzkumu veřejného mínění se nejčastěji objevila finanční jistota, jakožto hlavní výhoda manželství (Šamanová et Stehulová, 2011), (viz příloha 4). Také probanti: č. 2 Cecílie, č. 8 Václav, č. 11 Ondřej, č. 12 Ladislav uváděli finanční oblast jako výhodu spojenou s manželským svazkem.

Probantky : č. 1 Barbora, č. 2 Cecílie uvedly jako výhodu manželského svazku prožití a zrealizování svatebního dne.

Naproti tomu Probant č. 7 Miloš, řadil do výhod manželství rozdělení rolí, kdy muž by chodil do práce a vydělával finance a partnerka by v manželství figurovala jako žena v domácnosti.

Probanti: č. 6 Františka, č. 10 Tomáš, č. 11 Ondřej se domnívají, že výhodou manželství je dlouhodobé, popřípadě stálé partnerské soužití.

Další výhodou sdělovanou probanty: č. 3 Jitka, č. 5 Dominika, č. 8 Václav, č. 9 Karel, č. 11 Ondřej, č. 12 Ladislav byl pocit jistoty a bezpečí, rodinného zázemí, který sezdaný vztah poskytuje.

Jako výhodný faktor manželství uváděli probanti: č. 6 Františka, č. 4 Hana možnost práva na sdílení informací o partnerovi, například právo na informovanost o zdravotním stavu apod.

Společné příjmení jako spojení celé rodiny uvedli probanti: č. 6 Františka, č. 5 Dominika, č. 12 Ladislav jako další výhodou spojenou se svazkem manželským.

V evropském kontextu se řadí Česká republika spolu se skandinávskými zeměmi, Belgií či Rakouskem k zemím s vysokou mírou rozvodovosti (Šťastná, 2006). Probanti: č. 1 Barbora, č. 3 Jitka, č. 4 Hana, č. 10 Tomáš, č. 11 Ondřej přisuzují největší příčinu rozvodů nevěře.

Venglářová (2008) tvrdí, že dnes je běžné, že jsou partneři na nějakou dobu odloučení. Důvodem bývá studium nebo práce v zahraničí, služební cesta, stáže či práce daleko od domova spojená s dojížděním. S tímto tvrzením se ztotožňují probanti: č. 3 Jitka, č. 7 Miloš, č. 10 Tomáš, č. 11 Ondřej, č. 12 Ladislav, kteří hovoří o výskytu jevu, jako je odcizení, nedostatek času pro rodinu, jakožto výsledek dnešní uspěchané doby.

Vágnerová (2007) uvádí, že pod vlivem zkušeností mladí manželé pozbývají původní iluze a ideály a mohou se začít cítit zklamaní. Začínají uvažovat reálněji a oprostují se od přehnaných očekávání. Už nejsou očarováni tak, aby přehlíželi chování, které je pro ně neakceptovatelné, klesá tedy tolerance, někdy i k běžným projevům. Probantka č. 2 Cecílie s tímto tvrzením souhlasí a uvádí, že příčinou rozvodu může být velké množství času, který spolu manželé tráví. Jejich protějšek jim může začít vadit, může se zde projevit tzv. „ponorková nemoc.“

Probanti: č. 8 Václav, č. 6 Františka, uváděli jako možnou příčinu vysoké rozvodovosti velkou toleranci společnosti k rozvodovým řízením.

Rozvod hrozí zejména na počátku uzavření sňatku a převážně u manželství mladých lidí. Velmi podstatná část z rozvádějících se manželství jsou tedy manželství, která netrvala dlouho (Možný, 2002a). S tímto tvrzením souhlasí probanti: č. 1 Barbora, č. 8 Václav, kteří jako možný důvod rozvodu uvádí nevyzrálost osob vstupujících do svazku manželského.

Na základě zjištěných informací jsme si odpověděli na výzkumnou otázku č. 1 „**Co si myslíte o důležitosti manželského svazku v současné době?**“

Nárůst skupiny nesezdaných párů v české populaci v průběhu devadesátých let v souvislosti s transformačními změnami představuje výrazný trend. (Smejkal et Schelová - Bachrachová, 2011).

Nejčastějším důvodem kohabitace je dle probantů: č. 1 Barbora, č. 2 Cecílie, č. 3 Jitka, č. 5 Dominika, č. 7 Miloš, č. 9 Karel, č. 10 Tomáš, č. 11 Ondřej, č. 12 Ladislav určitá volnost a možnost kdykoli nevyhovující vztah ukončit, a to bez větších obtíží. Jsou zbaveni právní odpovědnosti za svůj vztah, nemusí si projít rozvodovým řízením. Jsou oproštěni od společenského statusu, rozvedená/rozvedený.

Lidé si volí nesezdané soužití, jelikož mají v kohabitaci větší svobodu, necítí vůči druhému takový závazek, jako je tomu v manželství: č. 4 Hana, č. 9 Karel, č. 10 Tomáš.

Probantka č. 2 Cecílie uvedla, že partneři si volí nesezdané soužití, jelikož nemají finanční prostředky na zrealizování svatebního obřadu.

Strach ze zodpovědnosti, ze závazku jako důvod pro život v nesezdaném soužití uvedli probanti: č. 6 Františka, č. 11 Ondřej

Mezi nevýhody kohabitace řadili probanti č. 1 Barbora, č. 3 Jitka, č. 6 Františka, č. 9 Karel hlavně nejistotu partnerského vztahu, rozchod bez právních důsledků, tedy rozvodu. Velmi často komunikační partneři/partnerky uváděli jako nevýhodu neexistenci právního nároku na získání citlivých informací o druhém, nároku na společnou hypotéku.

Ve výzkumu veřejného mínění odpovídali probanti na výrok: „Lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek.“ V odpovědích na tento výrok je vidět znatelný vývoj. Zatímco v roce 2003 s tímto výrokiem souhlasila většina dotázaných, v roce 2011 s tímto výrokiem dotázaní spíše nesouhlasili (Šamanová et Stehulová, 2011), (viz příloha č.). Probant č. 9 Karel se přiklání k tvrzení, že výchova dětí by byla odpovědnější v manželském svazku než v nesezdaném soužití.

Výrazy nesezdané soužití, kohabitanace či konkubinát znamenají v podstatě totéž: soužití muže a ženy mimo manželství. Společensky bývá takové soužití regulováno málo nebo vůbec. Důvodem vstupu do konkubinálního svazku může být zvětšující se časová prodleva mezi schopností a potřebou sexuálního života a reálnou možností vstoupit do plného profesního a rodinného života, jako je tomu například u studentů (Jandourek, 2009). S tímto výrokiem souhlasí probanti: č. 1 Barbora, č. 4 Hana, č. 5 Dominika, č. 6 Františka a uvedli, že kohabitanace je normální jev vyskytující se ve všech sférách společnosti. Společnost je na kohabitanaci zvyklá, považuje ji za jinou alternativu manželství, nedochází tedy k odsuzování těchto párů. Naopak probanti: č. 8 Václav, č. 11 Ondřej uvedli, že společnost tyto vztahy vnímá jako neúplné. Manželský svazek je stále vyžadován od páru, který spolu dlouhodobě žije, tak jako tomu bylo i v době vlády komunistického režimu. Probanti: č. 2 Cecilie, č. 3 Jitka, č. 9 Karel, č. 10 Tomáš, č. 12 Ladislav souhlasili s oběma předchozími názory. Uvedli, že mladší generace kohabitanaci toleruje, starší generace očekává od partnerů, že se vezmou.

Mladí lidé jsou tolerantnější k alternativním formám rodinného soužití, kdy rodiče vychovávají dítě, aniž by byli sezdáni (Chaloupková et Šalamounová, 2004).

Na základě zjištěných informací jsme si odpověděli na výzkumnou otázku č. 2. „**Z jakého důvodu si lidé volí nesezdané soužití?**“

Typologizace samostatně žijících osob je problematická, platí zde různá kritéria, jako například existence či neexistence partnerského vztahu, zda je situace singles dobrovolná, či nedobrovolná, dočasná nebo stabilní, není tedy stanovena jednoznačná

a jednotná definice singles (Mareš et Potočný, 2003). Probanti si stejně jako autoři publikací zabývající se singles si nebyli ve svých definicích sjednotili.

Stejkal et Schelová - Bachrachová (2011); Mareš et Potočný (2003) uvádí typologie singles. *Free-floating unattached* je nejčastějším profilem singles, jedná se o vztah bez závazků, kdy se lidé nestýkají pravidelně, nýbrž plánují své schůzky náhodně. Takto si pojem singles vysvětlovali probanti č. 2 Cecílie, č. 4 Hana, č. 5 Dominika, č. 9 Karel, č. 10 Tomáš, č. 12 Ladislav, pod pojmem singles si rovněž představují osobu žijící dobrovolně bez partnera, vyhledávající opačné pohlaví pouze za účelem sexuálního sblížení.

Dalším možným typem singles je *singles v jedné domácnosti*, partneři jsou zasnoubeni nebo zde existuje dohoda o společném soužití (Stejkal et Schelová - Bachrachová 2011; Tomášek, 2003), stejně tak i probanti č. 1 Barbora, č. 3 Jitka, č. 11 Ondřej zařazovali do singles kromě člověka žijícího o samotě i nesezdané páry.

Probanti č. 5 Dominika, č. 7 Miloš, č. 8 Václav, č. 10 Tomáš za singles považovali osobu osamocenou, žijící samu. Tomuto tvrzení odpovídá další typ singles nazývaný *accomodation*, tedy dočasný nebo stálý život solitéra, zahrnující často starší osoby. (Stejkal et Schelová - Bachrachová 2011; Mareš et Potočný, 2003).

Probant č. 6 Františka si pod pojmem singles asociovala osobu, jež vychovává potomky sama bez partnera/partnerky.

Stejkal et Schelová - Bachrachová (2011) uvádí, že důvody pro tento způsob života mohou být různé: pocit svobody, snaha dokázat si, že stojím na vlastních nohou a všechno zvládnou sám/sama. Tento fakt odpovídá výpovědím probantů: č. 1 Barbora, č. 2 Cecílie, č. 3 Jitka, č. 4 Hana, č. 5 Dominika, č. 7 Miloš, č. 8 Václav, č. 9 Karel, č. 11 Ondřej, č. 12 Ladislav, kteří tvrdí, že pozitiva života singles jsou svoboda v rozhodování se, jedinec se stará jen o své potřeby. Člověk tím, že žije sám, bere zodpovědnost jen za svá rozhodnutí. Nemusí se ohlížet na partnera, prakticky uspokojuje jen své potřeby. Může rozvíjet svou osobnost, má dostatek času na své zájmy a koníčky, může dosáhnout kariérního růstu.

Smejkal et Schelová - Bachrachová (2011) tvrdí, že důvodem pro volbu singles může být obava z nového zklamání v nějakém vztahu nebo z neúspěšného partnerství.

S tímto názorem se ztotožňuje probant č. 12 Ladislav, který se rovněž domnívá, že v jistých případech na volbu solitérství může mít vliv špatná zkušenost s partnerskými vztahy.

Smejkal et Schelová - Bachrachová (2011) uvádí, že možným důvodem pro volbu singles života může hrát fakt, že solitér má tu možnost udržovat paralelně více nezávazných vztahů. S tímto názorem souhlasí probant č. 5 Dominika, která považuje za výhodu singles promiskuitní styl života.

Jandourek (2009) tvrdí, že na druhou stránkou životního stylu singles mohou být pocity osamocení a izolace. Život mezi vrstevníky, kteří v manželství žijí, totiž na solitéry vytváří určitý tlak, aby do manželství vstoupili i oni. Podobný názor má i komunikační partnerka č. 5 Dominika, uvedla jako možné úskalí života singles sociální izolaci jedince z důvodu vybočení z normy společnosti, která udává jako trend mít partnera a vychovávat s ním děti. Tím, že jedinec vybočuje z tohoto směru, se může stát společensky vyloučeným.

Jak už jsem částečně již uvedla výše, probanti život singles považují za vyhovující, ale pouze do 30 roku života, člověk se nemusí na nikoho vázat, může se rozvíjet jako osobnost, uspokojovat své potřeby, aniž by se musel ohlížet na druhého, může si budovat kariéru. Člověku, kterému je přes 30 let a nikoho nemá, hrozí, že zůstane sám. Většina jeho přátel a známých může být v tomto věku zadaná, a u toho konkrétního člověka to může vyvolat negativní pocity, někdy i depresivní stavy. S tímto tvrzením souhlasí probant č. 1 Barbora, č. 3 Jitka, č. 10 Tomáš, č. 12 Ladislav, č. 7 Miloš.

Mezi nevýhody solitérství uvedli probanti č. 2 Cecílie, č. 3 Jitka, č. 10 Tomáš dlouhodobé neuspokojení potřeb, jako je sdílení pocitů, názorů, životních úspěchů a proher s opačným pohlavím.

Z onoho dlouhodobého neuspokojení potřeb mohou u singles vznikat pocity méněcennosti, osamocení, v nejhorším případě až depresivní stavy, to uvedli probanti č. 2 Cecílie, č. 3 Jitka, č. 4 Hana, č. 9 Karel, č. 10 Tomáš, č. 11 Ondřej, č. 12 Ladislav.

Probant č. 10 Tomáš viděl nevýhodnou situaci solitéra v samostatném vedení domácnosti.

V procesu osamostatňování se mladých lidí, jejich vstupu do dospělosti a v partnerském chování sehrává nedílnou roli množství faktorů. Kromě generačních posunů hrají roli zkušenosti nabyté v primární rodině (počet sourozenců, rozvod rodičů či velikost místa bydliště v době dospívání), velmi podstatným faktorem je pak vzdělání (Šťastná, 2005). S tímto tvrzením souhlasí probanti: č. 2 Cecílie, č. 3 Jitka, č. 7 Miloš, č. 8 Václav, č. 10 Tomáš, č. 12 Ladislav, kteří odpověděli, že je do určité míry soužití jejich rodičů ovlivnilo, připouští i další faktory, které by mohly mít vliv na jejich postoje a názory. I probant č. 10 Ondřej uvádí, že soužití jeho rodičů ho poznamenalo při utváření si svých názorů na partnerské vztahy a život singles. Díky tomu, že pochází z rozvedené rodiny, upřednostňuje nezdané soužití jako lepší způsob partnerského soužití.

Podle mého názoru může mít vliv na život singles i to zda jedinec studuje či pracuje. Jedinec, jenž je výdělečně činný, tedy relativně samostatný. Má větší potřebu najít si partnerku/partnera, se kterým by chtěl v budoucnu založit rodinu. Kdežto člověk, který studuje, často ani v pokročilejším věku o rodině neuvažuje a užívá si téměř bezstarostného života.

Probanti č. 1 Barbora, č. 6 Františka uvedli, že soužití rodičů neovlivnilo jejich pohled a postoj k partnerským vztahům, ovlivnily je vztahy, které pozorují v naší společnosti. Probantka č. 4 Hana tvrdí, že o partnerském soužití má své představy, jež nejsou nikým konkrétním ovlivněny.

Na základě zjištěných informací jsme si odpověděli na výzkumnou otázku č. 4: „**Poznamenalo soužití rodičů váš pohled na partnerské vztahy a život singles?**“

Na otázku, zda společnost ovlivňuje to, jakým partnerským či singles životem bude jedinec žít, odpověděli probanti: č. 1 Barbora, č. 2 Cecílie, č. 3 Jitka, č. 4 Hana, č. 6 Františka, č. 7 Miloš, č. 8 Václav, č. 11 Ondřej, č. 12 Ladislav následovně, že je dnešní společnost neomezuje v rozhodnutí, zda bude jedinec v partnerském vztahu bez uzavření manželství či bude žít singles životem. Podle probantů: č. 1 Barbora,

č. 2 Cecílie, č. 3 Jitka, č. 4 Hana, č. 6 Františka, č. 7 Miloš, č. 8 Václav, č. 11 Ondřej, č. 12 Ladislav je společnost tolerantnější než v dobách komunistického režimu.

Různíci se názory starší a mladší generace na partnerské vztahy uvedli probanti: č. 8 Václav, č. 10 Tomáš, č. 2 Cecílie, č. 11 Ondřej

Probanda č. 4 Dominka uvedla, že se společnost se staví negativně k životu solitéra, netoleruje ho. Jedinec, jenž žije singles životem, se tímto statutem vyčleňuje za standardního směru, který je udáván společností. Právě tím, že s nikým nežije a nezaloží rodinu. Vybočuje z tohoto směru, a proto se může stát společensky vyloučeným.

6. Závěr

V bakalářské práci na téma Odraz vývoje společnosti v partnerských vztazích - názory na život „singles“ bylo cílem zjistit postoje vysokoškolsky vzdělávajících se studentů k manželství, k nesezdanému soužití a k životu singles. Postoje studentů k dané problematice byly zjištěny pomocí polostrukturovaných rozhovorů.

Pro kvalitativní šetření byly stanoveny čtyři výzkumné otázky: 1. Co si myslíte o důležitosti manželského svazku v současné době? 2. Proč si partneři volí nesezdané soužití? 3. Co si představujete pod pojmem singles? 4. Poznamenalo soužití rodičů, váš pohled na partnerské vztahy či život singles?

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že studenti vysoké školy považují manželský svazek za důležitý. Manželství je pro ně známkou toho, že spolu partneři chtějí být a vnímají sezdání jako stvrzení své lásky. Napříč tomu by manželství volili až v pozdějším věku, kdy by již měli ukončené vzdělání, vybudované rodinné zázemí a dosáhli by dostatečného finančního zabezpečení.

Manželský svazek považují za instituci, která nabízí možnost dlouhodobého partnerského zázemí, pocit jistoty a bezpečí, rovněž právo na informovanost, například o zdravotním stavu manžela/manželky. Sezdaný vztah také poskytuje společné příjmení jako spojení celé rodiny.

Nesezdané soužití pro studenty vysokých škol znamená jistou možnost a volnost kdykoli nevyhovující vztah ukončit, a to bez právní odpovědnosti za ukončení vztahu, jsou tedy oproštěni od případného společenského statusu rozvedený/rozvedená. V kohabitaci mají partneři větší pocit svobody, necítí vůči druhému takový závazek, jako je tomu v manželství. Nedostatek finančních prostředků může být pro mladé jedince donucujícím faktorem k životu v nesezdaném páru. Kohabitace je v současné době vnímána jako normální jev vyskytující se ve všech sférách společnosti. Společnost je na nesezdané soužití zvyklá a považuje ho za jinou alternativu manželství, nedochází tedy k odsuzování těchto párů. Možnou stigmatizaci lze vyzorovat podle některých studentů v očích starší generace, která očekává od partnerů, že budou žít ve svazku manželském.

Stejně jako odborná veřejnost, tak i studenti vysokých škol v sestavování definice singles nebyli sjednoceni. Nejvíce se přikláněli k typologii singles, která označuje singles jako osobu žijící dobrovolně bez partnera, vyhledávající opačné pohlaví pouze za účelem sexuálního sblížení. Podle některých studentů může pojem singles zahrnuje i nesezdané páry. Další studenti si singles představovali jako osamocenou osobu, žijící samu.

Jedinec tím, že žije sám, bere zodpovědnost jen za svá rozhodnutí. Nemusí se ohlížet na partnera, uspokojuje jen své potřeby. Rozvíjí svou osobnost, má dostatek času na své koníčky, zájmy, má prostor pro budování kariéry. Může udržovat paralelně více nezávazných vztahů. Avšak tento styl života je pro některé studenty výhodný jen do 30 roku života. Studenti uváděli tento rok jako zlomový. Singles, kterému je 30 let, hrozí podle dotázaných, že zůstane sám po zbytek života. Většina jeho přátel a známých může být v tomto věku zadaná a mít rodinu, což u toho konkrétního člověka může vyvolat negativní pocity, někdy i depresivní stavy.

V utváření postojů a názorů studentů k partnerským vztahům mělo vliv několik faktorů, soužití rodičů byl jeden za stěžejních činitelů, to zda pochází z úplné či neúplné rodiny, zda vztah rodičů probíhá harmonicky bez větších překážek. Někteří studenti se domnívají, že jejich názor mohou ovlivňovat partnerské vztahy v naší společnosti, které pozorují ve svém okolí.

Bakalářské práce by mohla být využita jako informační nebo odborný materiál pro využití v praxi či pro studenty zabývající se problematikou manželství, nesezdaného soužití, či života singles.

7. Seznam použitých zdrojů

DRAGANOVÁ, Helena. Sociální starostlivost'. Martin: Osveta, c2006, 195 s. ISBN 978-808-0632-403.

GOODY, Jack. Proměny rodiny v evropské historii: historicko-antropologická esej. Vyd. 1. Překlad Petra Diestlerová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 229 s. Utváření Evropy. ISBN 80-710-6396-7.

HAMPLOVÁ, Dana. Vstup do manželství a nesezdaného soužití v České republice po roce 1989 v souvislosti se vzděláním. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2003, 52 s. Sociological papers. ISBN 80-733-0029-X.

HAMPLOVÁ, Dana, Petra ŠALAMOUNOVÁ, Gabriela ŠAMANOVÁ a EDS. Životní cyklus: sociologické a demografické perspektivy. Vyd. 1. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006, 307 s. ISBN 80-733-0082-6.

HAMPLOVÁ, Dana, Jitka RYCHTAŘÍKOVÁ a Simona PIKÁLKOVÁ. České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003, 108 s. ISBN 80-733-0040-0.

HAMPLOVÁ, Dana a EDS. Děti na psí knížku?: mimomanželská plodnost v ČR. Vyd. 1. Editor Dana Hamplová. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2007, 155 s. ISBN 978-807-3301-286

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. Velký psychologický slovník. Vyd. 4., Praha: Portál, 2010, 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.

HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 280 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HOWE, Tasha R. Marriages: a bioecological approach [online]. S.l.: Wiley-Blackwell, 2012 [cit.2012-05-03]. ISBN 978-144-4344-714. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=tcRJ4VpjE2MC&pg=PA247&dq=singles+people&hl=cs&sa=X&ei=tGEZTvbO8ftgbW5ZHOCg&ved=0CEEQ6AEwAQ#v=onepage&q=singles%20people&f=false>

CHALOUPKOVÁ, Jana a Petra ŠALAMOUNOVÁ. Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, 60 s. Sociologické studie/Sociological Studies. ISBN 80-733-0062-1.

JANDOUREK, Jan. Sociologický slovník. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

JANDOUREK, Jan. Úvod do sociologie. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, 231 s. ISBN 978-807-3676-445.

KAMERMAN, Sheila a Peter MOSS. The Politics of parental leave policies: children, parenting, gender and the labour market. Portland, OR: Policy Press, 2009, 286 s. ISBN 18-474-2067-2.

KOCOUROVÁ, Jiřina a Ladislav RABUŠIC. Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný? : proměny reprodukčního chování a možnosti rodinné politiky z hlediska postojů české veřejnosti. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra demografie a geodemografie, 2006, 158 s. ISBN 80-865-6193-3.

KOZLOVÁ, Lucie a Veronika KUBELOVÁ. Jak psát bakalářskou a diplomovou práci. 2. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2009, 55 s. ISBN 978-807-3941-550.

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-807-3673-833.

LABUSOVÁ, Eva. Co znamená rodina dnes?. Psychologie dnes. Prosinec 2007, roč. 13, č. 12, s. 30-31. ISSN 1212-9607.

LABUSOVÁ, Eva. Singles. Proč žijí sami? [online]. 2009 [cit. 2012-05-03]. Dostupné z: http://www.evalabusova.cz/clanky/singles_proc.php

LINKOVÁ, M.. „Singles: životní styl, nebo z nouze ctnost?“ Přítomnost. 2002, 2, s. 45-47.

MAREŠ, Petr, Tomáš POTOČNÝ a EDS. Modernizace a česká rodina. Vyd. 1. Brno: Nakl. Barrister, 2003. ISBN 80-865-9861-6.

MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 161 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2919-9.

MAŘÍKOVÁ, Hana. Rodina na prelome tisícročia. Sociologický časopis. 2005, č 4, s. 766-767. ISSN 0038-0288.

MATĚJKOVÁ, Barbora a Jana PALONCYOVÁ. Rodinná politika ve vybraných evropských zemích II: syntéza z monografií uvedených ve studii "Rodinná politika ve vybraných evropských zemích I" s ohledem na situaci v České republice. Praha: VÚPSV, 2004. ISBN 80-239-3204-7.

MIŠÍKOVÁ, Jaroslava. Základy sociologie rodiny. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2003, 55 s. ISBN 80-704-2291-2.

MOŽNÝa, Ivo. Česká společnost: Nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 207 s. ISBN 80-717-8624-1

MOŽNÝb, Ivo. Sociologie rodiny. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 250 s. Základy sociologie, sv. 8. ISBN 80-864-2905-9.

Národní zpráva o rodině [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004, 29.4.2005 [cit. 2012-05-03]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/898>

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008, 323 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 38. ISBN 978-808-6429-878.

PAVLÍK, Zdeněk a Květa KALIBOVÁ. Mnohojazyčný demografický slovník: český svazek. 2. vyd. Praha: Česká demografická společnost, 2005, 182 s. Acta demographica. ISBN 80-239-4864-4.

Porodnost a plodnost 2006-2010 [online]. Český statistický úřad, 2012 [cit. 2012-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/4008-11>

Rozvodovost [online]. Český statistický úřad, 2012 [cit. 2012-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>

SATIROVÁ, Virginia. Kniha o rodině: [základní dílo psychologie vztahů]. Vyd. 2. Praha: Práh, 2006, 357 s. ISBN 80-725-2150-0.

Scandinavia - Marriage, Living Apart Together, Divorce [online]. 2012 [cit. 2012-05-03]. Dostupné z: <http://family.jrank.org/pages/1454/Scandinavia.html>

SINGLY, François de. Sociologie současné rodiny. Vyd. 1. Překlad Stanislav Štech, Ludmila Šašková. Praha: Portál, 1999, 127 s. ISBN 80-717-8249-1.

SMEJKAL, Vladimír a Hana SCHELOVÁ BACHRACHOVÁ. Lexikon společenského chování. 5. vyd. Praha: Grada, 2011, 272 s. ISBN 978-802-4736-495.

Sňatečnost [online]. Český statistický úřad, 2012 [cit. 2012-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>

ŠAMANOVÁ, Gabriela a Pavla STEHULOVÁ. Rodinné hodnoty a postoje k manželství - listopad 2011. In: Naše společnost [online]. 2011. vyd. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2011 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101214s_ov111219a.pdf

ŠŤASTNÁ, Anna. Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009, 1317 s. ISBN 978-807-4160-387.

ŠŤASTNÁ, Anna. Harmonizace rodiny a zaměstnání: Mikrosociální a individuální souvislosti rodičovství. Praha: VÚPSV, 2005, 507 s. ISBN 80-239-6823-8.

TOMÁŠEK, Marcel. Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabitující jednotlivce v České republice. Sociologický časopis, Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, 1, s. 81-106, 25 s. ISSN 0038-0288. 2006.

TOMÁŠEK, Marcel. Proč bydlíme sami. Psychologie dnes, 2007, roč. 13, č. 3, s. 30-32. ISSN 1212-9607

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

VENGLÁŘOVÁ, Martina. Průvodce partnerským vztahem. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 128 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2054-8.

8. Klíčová slova

Manželství

Nesezdané soužití

Singles

Rodina

Společnost

9. Přílohy

Příloha 1 Vývoj počtu narozených

Příloha 2 Průměrný počet sňatků v letech 1951 - 2008

Příloha 3 Úhrnná rozvodovost a průměrná délka trvání manželství při rozvodu

Příloha 4 Výroky o partnerství a rodičovství, 2003 - 2011

Příloha 5 Polostrukturovaný rozhovor

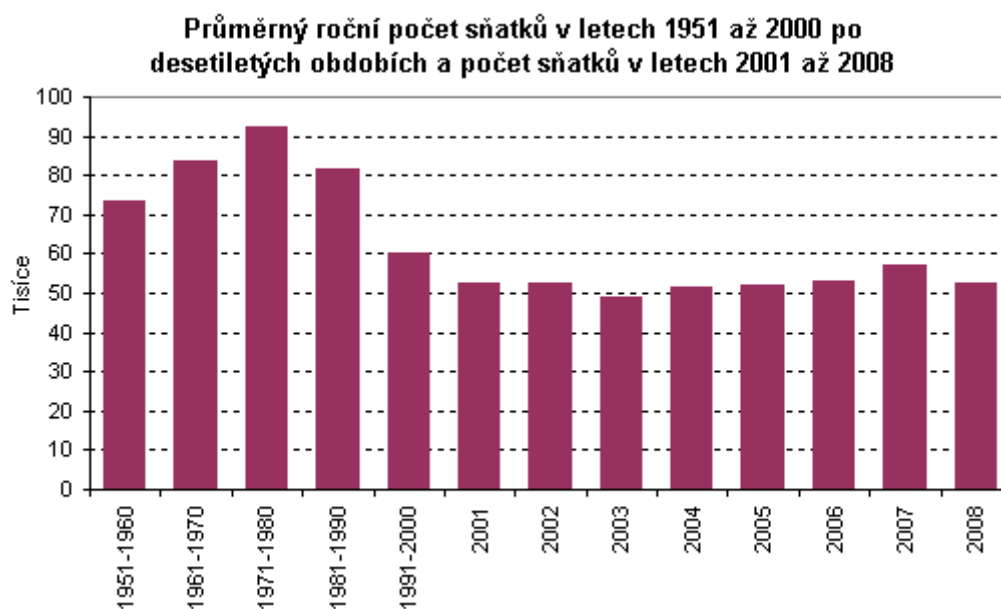
Příloha 1 Vývoj počtu narozených

Rok	Narození celkem	v tom		Živě narození meziroční změna (v %)	Živě narození na 1 000 obyvatel		Mrtvě narození na 1 000 narozených
		živě	mrtvě				
1993	121 470	121 025	445	-	11,7	3,66	
1994	106 915	106 579	336	-11,9	10,3	3,14	
1995	96 397	96 097	300	-9,8	9,3	3,11	
1996	90 763	90 446	317	-5,9	8,8	3,49	
1997	90 930	90 657	273	0,2	8,8	3,00	
1998	90 829	90 535	294	-0,1	8,8	3,24	
1999	89 774	89 471	303	-1,2	8,7	3,38	
2000	91 169	90 910	259	1,6	8,8	2,84	
2001	90 978	90 715	263	-0,2	8,9	2,89	
2002	93 047	92 786	261	2,3	9,1	2,81	
2003	93 957	93 685	272	1,0	9,2	2,89	
2004	97 929	97 664	265	4,2	9,6	2,71	
2005	102 498	102 211	287	4,7	10,0	2,80	
2006	106 130	105 831	299	3,5	10,3	2,82	
2007	114 947	114 632	315	8,3	11,1	2,74	
2008	119 842	119 570	272	4,3	11,5	2,27	
2009	118 667	118 348	319	-1,0	11,3	2,69	
2010	117 446	117 153	293	-1,0	11,1	2,49	

Zdroj: Porodnost a plodnost 2006-2010 [online]. Český statistický úřad, 2012

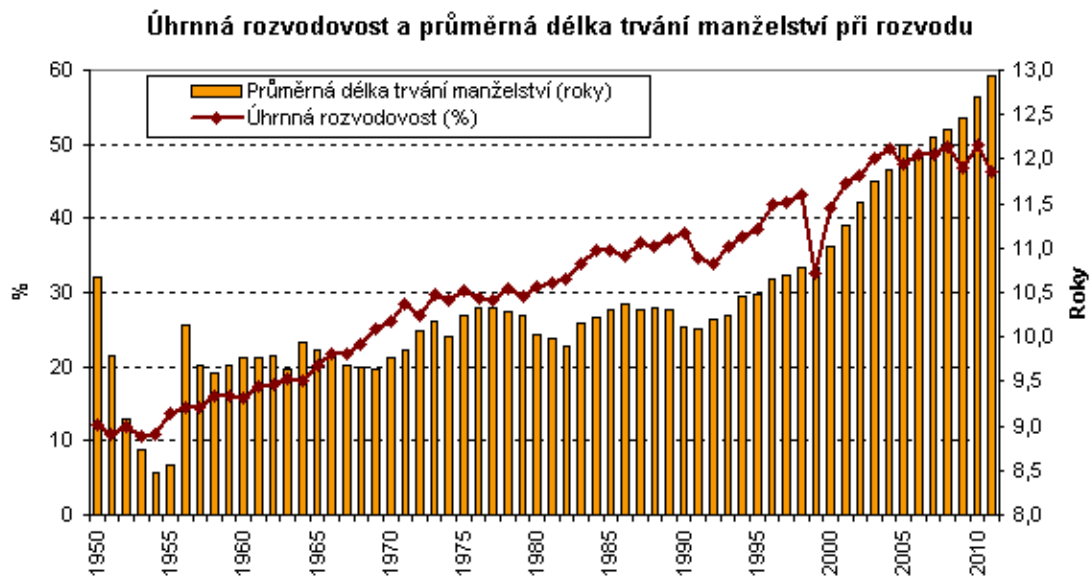
[cit. 2012-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/4008-11>

Příloha 2 Průměrný počet sňatků v letech 1951 - 2008

Zdroj: Sňatečnost [online]. Český statistický úřad, 2012 [cit. 2012-05-03]. Dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>

Příloha 3 Úhrnná rozvodovost a průměrná délka manželství při rozvodu

*Úhrnná rozvodovost udává podíl manželství končících rozvodem (za předpokladu zachování intenzit rozvodovosti podle délky trvání manželství z daného roku po dalších zhruba třicet let).

Zdroj: Rozvodovost [online]. Český statistický úřad, 2012 [cit. 2012-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>

Příloha 4 Souhlas s výroky o partnerství a rodičovství – vývoj

Výroky	2003	2005	2006	2007	2009	2010	2011
	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
Když rodina nefunguje, je rozvod přijatelným řešením.	-	-	-	-	-	-	76/4
Je v pořádku, když spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek.	46/20	40/22	42/19	43/17	49/17	55/15	52/16
Jeden rodič může vychovat dítě stejně dobře jako oba rodiče společně.	-	-	-	-	-	45/31	46/32
Pokud žijí oba rodiče se svými dětmi ve společné domácnosti, není nutné, aby byli manželé.	31/36	28/37	32/35	33/32	38/30	46/26	43/26
Hlavní výhodou manželství je finanční jistota.	-	-	-	-	-	41/29	41/28
Hlavním důvodem uzavírání sňatku je mít děti.	-	-	-	-	-	32/36	35/37
Děti rozvedených rodičů se častěji rozvádějí.	-	-	-	-	-	-	34/22
Lidé, kteří chtějí mít děti, by měli nejdříve uzavřít sňatek.	59/18	58/16	47/23	45/22	42/27	40/34	32/37
Pro výchovu dětí je velmi důležité, aby měli jejich rodiče uzavřen sňatek.	52/24	50/27	44/31	41/31	36/38	31/45	29/46
Ženatí muži a vdané ženy jsou obecně spokojenější než svobodní.	43/19	42/18	41/20	38/21	33/28	30/28	26/31
Rozvedeným mužům se žije hůře než rozvedeným ženám.	-	-	-	-	-	-	22/42
Svobodní lidé mají menší vážnost mezi lidmi než vdané a ženatí.	19/52	17/54	20/54	20/50	18/53	26/48	21/52
Rozvedené osoby mají menší vážnost ve společnosti.	-	-	-	-	-	-	20/50
Manželství je zbytečná instituce.	6/68	6/70	9/69	9/61	10/61	14/55	14/55
Špatné manželství je lepší než žádné.	5/77	6/78	6/79	6/81	5/80	11/76	12/73
Není správné, aby spolu žili partneři v jednom byte, pokud nebyli oddáni.	16/51	13/54	10/63	9/62	11/64	11/68	10/71

Pokračování Přílohy 4 Souhlas s výroky o partnerství a rodičovství – vývoj

Pozn.: +/- znamená součet položek „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“/“rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí“. Dopočet do 100 % v buňkách tvoří odpovědi „ani souhlas ani nesouhlas“ a „nevím“.

Zdroj: ŠAMANOVÁ, Gabriela a Pavla STEHULOVÁ. Rodinné hodnoty a postoje k manželství - listopad 2011. In: Naše společnost [online]. 2011. vyd. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2011 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101214s_ov111219a.pdf

Příloha 5 polostrukturovaný rozhovor

a) Základní údaje:

- Věk, současný stav, rodinný stav rodičů

b) Manželství

1. Co si myslíte o důležitosti manželského svazku v současné době?
2. Jaké mohou být výhody a nevýhody manželského svazku?
3. Co partnery vede v současné době k uzavření sňatku?
4. Jaké jsou podle vás příčiny rozvodů v současné době?

c) Nesezdané soužití

5. Proč si lidé volí nesezdané soužití?
6. Jaké jsou výhody a nevýhody nesezdaného soužití?
7. Jak se podle vás staví současná společnost k nesezdanému soužití?

d) Singles

8. Co si představujete pod pojmem „singles“?
9. Jaké výhody a nevýhody může mít život „singles“?
10. Je život singles dobrovolný?

e) Obecné

11. Poznamenalo soužití vašich rodičů váš pohled na partnerské vztahy či život singles?
12. Má člověk právo zvolit si jakým partnerským či singles životem bude žít? Neomezuje jeho výběr nějak společnost?